

T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJELERİ KOORDİNASYON BİRİMİ
(PAUBAP)

BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJESİ
SONUÇ RAPORU

PROJE NO: 2009BSP007
PROJE TİPİ: BAŞLANGIÇ SEVİYESİ PROJESİ
İLGİLİ BİRİM: DENİZLİ SAĞLIK YÜKSEKOKULU
PROJE ADI: OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞU OLAN
ANNELERİN EBEVEYN DAVRANIŞLARININ
ÇOCUKLARININ ÖZ BAKIM VE SOSYAL BECERİLERİ İLE
İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ

PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ:
Yard. Doç. Dr. Türkan TURAN (DSYO)
ARAŞTIRMACILAR:
Yard. Doç. Dr. Asiye KARTAL (DSYO)
Doç. Dr. Nevin KUZU KURBAN (DSYO)
Doç. Dr. Mehmet ZENCİR (TF)
Yard. Doç. Dr. Nejla ACUN KAPIKIRAN (EF)

DENİZLİ-2010

**T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ**

**BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJELERİ KOORDİNASYON BİRİMİ
(PAUBAP)**

PROJE NO: 2009BSP007

PROJE TİPİ: BAŞLANGIÇ SEVİYESİ PROJESİ

İLGİLİ BİRİM: DENİZLİ SAĞLIK YÜKSEKOKULU

**PROJE ADI: OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞU OLAN
ANNELERİN EBEVEYN DAVRANIŞLARININ
ÇOCUKLARININ ÖZ BAKIM VE SOSYAL BECERİLERİ İLE
İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ**

PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ:

Yard. Doç. Dr. Türkan TURAN (DSYO)

ARAŞTIRMACILAR:

Yard. Doç. Dr. Asiye KARTAL (DSYO)

Doç. Dr. Nevin KUZU KURBAN (DSYO)

Doç. Dr. Mehmet ZENCİR (TF)

Yard. Doç. Dr. Nejla ACUN KAPIKIRAN (EF)

DENİZLİ-2010

**Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Annelerin Ebeveyn Davranışlarının
Çocuklarının Öz Bakım ve Sosyal Becerileri İle İlişkilerinin İncelenmesi**

Proje No: 2009BSP007

**Yard. Doç. Dr. Türkan TURAN
Yard. Doç. Dr. Asiye KARTAL
Doç. Dr. Nevin KUZU KURBAN
Doç. Dr. Mehmet ZENCİR
Yard. Doç. Dr. Nejla ACUN KAPIKIRAN**

**EKİM 2010
DENİZLİ**

BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJESİ ONAY SAYFASI

Yard. Doç. Dr. Türkan TURAN yürütücülüğünde hazırlanan 2009BSP007 nolu ve “**Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Annelerin Ebeveyn Davranışlarının Çocuklarının Öz Bakım ve Sosyal Becerileri İle İlişkilerinin İncelenmesi**” başlıklı **Başlangıç Seviyesi Araştırma Projesi** Kesin Sonuç Raporu Pamukkale Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu’nun/...../20.. tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Emin ERDEM
Koordinatör
...../...../20....

ÖNSÖZ

Proje 5-6 yaş okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin ebeveyn davranışlarının çocuklarının öz bakım ve sosyal beceri düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi amacıyla yürütülmüştür. Proje Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.

DENİZLİ

2010

Türkan TURAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	5
İÇİNDEKİLER	6
ÖZET	8
ABSTRACT	10
TABLolar DİZİNİ	12
BÖLÜM I	13
1.1 Giriş	13
1.2 Araştırmanın Amacı	14
1.3 Genel Bilgiler	15
1.4 Araştırmanın Önemi	18
1.5 Hipotezler	20
BÖLÜM II	
GEREÇ VE YÖNTEM	21
2.1 Araştırmanın Tipi	21
2.2 Araştırmanın Yeri ve Zamanı	21
2.3 Araştırmanın Evreni	21
2.4 Araştırmanın Örnekleme	21
2.5 Veri Toplama Araçları	22
2.5.1 Anne ve Çocuklara İlişkin Bilgi Formu	22
2.5.2 Öz Bakım Ölçeği	22
2.5.3 Sosyal Beceri Tarama Listesi	22
2.5.3.1 Güvenirlik Analizi	23
2.5.3.2 Geçerlik Analizi	26
2.5.4 Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği	28
2.5.4.1 Güvenirlik Analizi	28
2.5.4.2 Geçerlik Analizi	31
2.6 Uygulama	35
2.7 Verilerin değerlendirilmesi	35
2.8 Süre ve Olanaklar	35
2.9 Etik Açıklamalar	36
BÖLÜM III	
3.1 Araştırmaya Katılan Anne ve Ailelere Yönelik Özellikler	37
3.2 Araştırmaya Katılan Çocuklara Yönelik Özellikler	39
3.3 Çocukların Öz Bakıma ve Sosyal Becerilere Yönelik Olanakları	41
3.4 Annelerin Ebeveynlik Davranışlarını Etkileyen Faktörler	43
3.5 Çocukların Öz Bakım Düzeyleri İle Annelerinin Ebeveynlik Davranışları İlişkisi	45
3.6 Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri İle Annelerin Ebeveynlik Davranışları İlişkisi	46
3.7 Annelerin Ebeveynlik Davranışlarının Çocukların Öz Bakıma ve Sosyal Beceriye Yönelik Uygulama ve Olanaklara Sahip Olup Olmama	47

Durumlarına Göre Değerlendirilmesi

BÖLÜM IV	
TARTIŞMA	49
4.1 Araştırmaya Katılan Anne ve Çocuklara Yönelik Özelliklerin İncelenmesi	49
4.2 Çocukların Öz Bakıma ve Sosyal Becerilere Yönelik Olanaklarının İncelenmesi	50
4.3 Annelerin Ebeveynlik Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi	50
4.4 Çocukların Öz Bakım Düzeyleri İle Annelerinin Ebeveynlik Davranışları İlişkisinin İncelenmesi	51
4.5 Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri İle Annelerin Ebeveynlik Davranışları İlişkisinin İncelenmesi	52
4.6 Annelerin Ebeveynlik Davranışlarının Çocukların Öz Bakıma ve Sosyal Beceriye Yönelik Uygulama ve Olanaklara Sahip Olup Olmama Durumlarına Göre Değerlendirilme Bulgularının İncelenmesi	53
BÖLÜM V	54
SONUÇ VE ÖNERİLER	
YARARLANILAN KAYNAKLAR	56
EK I Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	60
EK II Anne ve Çocuklara İlişkin Bilgi Formu	61
EK III Öz Bakım Ölçeği	63
EK IV Sosyal Beceri Tarama Listesi	66
EK V Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği	68

ÖZET

Amaç: Çocuğu büyüten yetişkinlerin tavır ve davranışları, özellikle ilk yıllarda annenin tutum ve davranışları çocuğun gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bu çalışmada okul öncesi 5-6 yaş çocuğu olan annelerin ebeveyn davranışlarının çocuklarının öz bakım ve sosyal becerileri ile ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metod: Araştırma kapsamında 5-6 yaş çocuğu olan toplam 534 anneye anket uygulanmıştır. Veriler Bilgi Formu, Öz Bakım Ölçeği, Sosyal Beceri Ölçeği ve Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler, bilgisayarda SPSS (versiyon 11.0) programında yüzde, ortalama, madde analizi, cronbach alpha, temel bileşenler analizi (faktör analizi), korelasyon analizi, One Way Anova ve t-testi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Sosyal Beceri Ölçeğinin Cronbach Alpha Katsayısı .83, Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinin ise .87 bulunmuştur. Geçerlik ve güvenilirliğe yönelik yapılan istatistikler doğrultusunda ölçeklerin kullanılabilir oldukları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan annelerin yaş ortalaması 31.03 ± 5.14 , çocukların yaş ortalaması 5.4 ± 0.4 bulunmuştur. Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinden aldıkları puanı annelerin öğrenim düzeyi, annelerin gelir getiren bir işte çalışma durumları, çocuğun yaşı, çocuğun okul öncesi eğitim alma durumu, çocuğun okul öncesi eğitimi ne kadar süre aldığı etkilediği belirlenmiştir.

Annelerin ebeveyn davranışları ile çocuklarının öz bakım ve sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı, fakat zayıf düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Öz bakım becerilerine yönelik olarak çocukların el yıkama, diş fırçalama, oyuncaklarını toplama alışkanlığının olması durumları ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sosyal becerilere yönelik olarak çocukların kurs, sportif, sanatsal, kültürel etkinliklere katılmaları, evde kendisinin kullandığı bilgisayar olması durumları ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; annelerin çocuklarına karşı olan olumlu, tutarlı davranışlarının, çocuklarının iyi alışkanlıklar kazanması ve öz bakım ve sosyal becerilerinin gelişmesine yönelik olanaklar sağlanması üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler: Sonuç olarak annelerin ebeveyn davranışlarını öğrenim düzeyleri, annelerin gelir getiren bir işte çalışma durumları, çocuklarının yaşı, çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumu ve süresinin etkilediği belirlenmiştir. Annelerin ebeveyn davranışları ile çocuklarının öz bakım ve sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı, fakat zayıf bir ilişki olduğu ve annelerin olumlu, tutarlı ebeveyn davranışlarının çocuklarının iyi alışkanlıklar kazanması ve öz bakım ve sosyal becerilere yönelik olanakların sağlanması üzerine etkili olduğu saptanmıştır. Annelerin ebeveyn davranışlarını ölçmeye yönelik olarak kullanılan Ghent Ebeveyn ölçeğinin bu alanda yapılacak olan araştırmalarda kullanılabileceği ve çeşitli çocuk yaş gruplarında da uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, Anne, Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği, Öz bakım, Sosyal beceri

ABSTRACT

Aim: The approaches and behaviours of the adults, especially those of mother's in the first years play a great role in the child development. In this study it is aimed that the relationship between the parental behaviours of the mothers with a 5 or 6 year-old preschool child and their self-care and social skills is analyzed.

Material and Method: 534 mothers with children at the age of 5-6 were applied survey in the scope of study. The data were collected with the information form, Self-Care Scale, Social Skill Scale, Mother Form of Ghent Parental Behaviour Scale. The data were analyzed in pc with SPSS program (version 11.0), with percentage, average, material analysis, cronbach alpha, fundamental components analysis (factor analysis), correlation analysis, one way anowa test and t-test.

Findings: Cronbach Alpha Coefficient of Social Skills Scale was found to be .83, and of Ghent Parental Behavior was found to be .87. Scales were determined to be utilizable according to the statistics carried out for validity and reliability.

Average of age of mothers involved in the study was 31.03 ± 5.14 , average of age of children was 5.4 ± 0.4 . It was detected that the mothers' mark obtained from Ghent Parental Behavior Scale was influenced by the educational background of mothers, status of mothers' having wage-earning employment, age of children, status of children's having pre-school education and how long do the children have pre-school education.

It is determined that there is a significant but weak relationship between mother's parental behavior and children's self-care and social skill levels.

In the sense of self-care skills, it was detected that there was a meaningful relationship between children's habit of washing hands, brushing teeth, collecting their toys and mothers' marks taken from Ghent Parental Behavior Scale. In the sense of social skills it was detected that there was a meaningful relationship between children's attaining courses, sportive, artistic, cultural activities, having a computer on their own at home and mothers' marks taken from Ghent Parental Behavior Scale. According to the research result, it is thought that mothers acting with a positive, consistent behaviours against children on effective their children to gain good habits and opportunity.

Results and Suggestions: As a result, it was detected that parental behaviors of mothers were influenced by their educational background, status of their having wage-earning employment, age of children, status and duration of children's having pre-school education. It was determined that there is a significant but weak relationship between mother's parental behavior and mothers acting with a positive, consistent parent

behaviours against children on effective their children to gain good habits and providing opportunities towards self-care and social skills. It is suggested that Ghent Parental Behavior Scale used for measuring parental behaviors of mothers can be utilized in such studies and can be applied for children at different age groups.

Anahtar Kelimeler: Pre-school age, Mother, Ghent Parental Behavior Scale, Self Care, Social Skills

TABLolar DİZİNİ

Tablo No		Sayfa No
1	Sosyal Beceri Tarama Listesinin Madde Analizi ve İç Tutarlılığı	12
2	Sosyal Beceri Ölçeğinin Temel Bileşenler Faktör Analizi Sonuçları	15
3	Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği Anne Formunun Madde Analizi ve İç Tutarlılığı	18
4	Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği Temel Bileşenler Faktör Analizi Sonuçları	21
5	Araştırmaya Katılan Annelere ve Ailelere Yönelik Özellikler	26
6	Araştırmaya Katılan Çocuklara Yönelik Özellikler	28
7	Çocukların Öz Bakıma ve Sosyal Becerilere Yönelik Olanaklarının Dağılımı	30
8	Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği Alt Boyut Puan Ortalamalarının Araştırmaya Katılan Annelere ve Çocuklara Yönelik Özellikler İle İlişkisi	31
9	Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar İle Çocukların Öz Bakım Ölçeği Alt Boyutlarının Korelasyonu	33
10	Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar İle Çocukların Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyutlarının Korelasyonu	34
11	Annelerin Ebeveynlik Davranışlarının Çocukların Öz Bakıma ve Sosyal Beceriye Yönelik Uygulama ve Olanaklara Sahip Olup Olmama Durumuna Göre Değerlendirilmesi	35

BÖLÜM I

1.1 GİRİŞ

Yaşamın ilk altı yılını kapsayan dönem çocukların gelişimlerinin hızlı olduğu, karakter ve kişilik yapısının şekillenmeye başladığı en önemlisi bazı temel alışkanlıkların kolayca kazandırılabilirdiği çocuğun yaşamındaki en önemli yıllardır. (Demiriz ve Dinçer, 2000). Okul öncesi yıllar diğer yaşam dönemleri ile kıyaslandığında gelişimin farklı yönlerinin birbirleriyle ilişkisinin en fazla olduğu dönemdir. Bu dönemde, zihinsel gelişim hareket gelişiminin içinde gibi görünür. Duygusal gelişim sosyal gelişime sıkı sıkıya bağlıdır. Dil gelişimi hem konuşma organlarının gelişmesi, hem de çocuğun içinde yaşadığı sosyal çevrede yaşanan etkileşimle ilgilenir. Bu nedenle okul öncesi dönemde gelişim yüzlerini daima birbiri ile ilişkili olarak değerlendirmek gerekir. Bu durumun tüm yaşam dönemlerinde özel bir önemi vardır (Tamkavas, 2003).

Çocuğun ilk duygusal ve sosyal deneyimleri edindiği yer olan ailenin çocuğa yönelttiği davranış ve tutumlar ilk yaşantıların örülmesinde, duygusal ve sosyal gelişimin farklı şekiller almasında büyük önem taşır. Anne-baba tutumlarını çocukların gelişim alanlarında oldukça etkili bir rolü vardır. Anne-babaların, Anne-baba tutumlarının kabul edici ya da reddedici boyutlarını dengeleyerek ideal davranışı geliştirebilecekleri açıktır (Onur 1995). Çocuğu büyüten yetişkinlerin tavır ve davranışları, ilk yıllarda özellikle annenin tavır ve tutumu, çocuğun gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bu tutum ve davranışlar çocuk doğmadan önce oluşur ve bu tutumlar ailenin çocuklarının olmalarını istedikleri şekle göre değişiklik gösterir (Candemir 2000).

Toplumun gelişmesi temelde çocuğun gelişimine bağlıdır. Çocuğun toplumsallaşması karmaşık ve dinamik süreçleri içermektedir. Çocuğun gelişimini temelde etkileyen anne ve babalardır. Anne ve babanın çocuğunu büyütürken çocuğun pozitif ya da negatif özelliklerine ya da davranışlarına odaklanması çocuğun gelişimde önemli farklılıklar yaratabilir. Bu farklılıkları belirlemek amacıyla, anne ve baba davranışlarına ilişkin araştırmaların 1899'lardan bu yana yürütülmekte olduğu görülmektedir.

Duygusal ve toplumsal etkileşimin güçlü, ilişkilerin dengeli sürdüğü aile ortamında, yeterli güven, sevgi ve sevecenlik içinde büyüyen çocuklar, gelişimleri için gerekli deneyimleri elde edebilirler. Bu tür aile ortamlarında, aile üyelerinin kendilerine düşen sorumlulukların bilincinde olarak, çocuğa bağımsızlık yolunda yeterli fırsatları sunması, onun sağlam bir kişilik yapısına sahip olmasının yanı sıra yaşamını devam ettirmede önemli olan bazı temel alışkanlıkları kazanmasını da sağlayacaktır. Alışkanlıkların kazanılmasına temel oluşturan davranışlar çocuğun doğumu ile başlar. Okul öncesi ve

ilkokul dönemlerinde pekişmeye devam eder. Alışkanlıkların kazanılmasındaki ilk temel etkiler, annenin çocuğunun beslenme, temizlik ve sevgi gereksinimlerini karşılarken gösterdiği kararlılık, düzen ve duyarlılıktır. Dış çevre uyaranları çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine göre giderek genişler, önce aile çevresi, daha sonra arkadaşlar, okul ve toplum bireyin davranışlarını etkiler.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI

Çocuk, sosyal bir çevre içinde doğar. Çocuğun içine doğduğu sosyal çevrenin ona karşı tutumu, gereksinimlerini karşılayış biçimi, tepkileri davranış özellikleri; bedensel ve ruhsal gelişiminde, kişilik yapısının biçimlenmesinde önemli bir etkidir (Altınköprü 2003).

Anne-baba ve diğer yetişkinlerin davranışları ve hareketleri bebeğin kazanacağı güven derecesini belirler. Bu da onun sosyalleşme derecesi ile yakından ilişkilidir. Bebek, anne ve babası tarafından ne kadar çok bakılır ise onları izleme şansı o kadar çok olur ve bu izlenimlere tepkide bulunur. Çocuğun insanlar ile olan sosyal ilişkilerinin nasıl olacağı hayatının ilk yıllarındaki öğrenmelere bağlıdır. Bu yıllarda, anne-baba ilişkilerinde sıcak ve hoş izlenimler yaşayan çocuk, benzer izlenimleri diğer insanlara da yansıtacaktır (Kulaksızoğlu, 2001).

Beş-altı yaş dönemleri çocuğun öz bakım becerilerinin hızla geliştiği, bir olgunluğa ulaştığı dönemdir. Bu dönemde çocuğa kazandırılacak olan öz bakım becerileriyle ilgili temel bilgi ve alışkanlıklar onun sağlıklı bir birey olarak yetişmesini sağlayacak ve gelecek yaşamda bağımsız, kendine yeten, topluma uyumlu, olumlu davranışlara sahip bir birey olmasına zemin hazırlayacaktır (Demiriz ve Dinçer , 2001).

Çocukların kazanması gereken becerilerden biri de sosyal becerilerdir. Sosyal beceri olarak tanımlanan temel yeterlikler, duyguların kontrolü, akranlarla ilişki kurma ve sürdürme, planlama, farklılıklara duyarlılık ve önyargılı olmama, baskıya direnebilme ve yardım isteme, problem çözme ve çatışmaları yapıcı biçimde çözümüleme ile ilgili öğrenilmiş davranışlardır (VanderVen, 2008; Arslan, 2008).

Annenin çocukla sağlıklı iletişim kurmasında çocuğa yönelik tutumların yanı sıra annenin yaşı, eğitim düzeyi, çalışma durumu, çocuk sayısı gibi özellikler çok önemli yer tutmaktadır (Berns,1993). Aynı zamanda annenin ebeveyn davranışını çocuğun öz bakım ve sosyal becerilere yönelik olanaklara sahip olma durumunun da etkileyebileceği düşünülmektedir.

Okulöncesi dönemin insan yaşamındaki önemi göz önünde bulundurularak, sağlıklı kuşakların yetiştirilmesinde rolü olan annelerin, her konuda olduğu gibi çocuklarına öz bakım becerileri ve sosyal becerileri kazandırmada da gereken duyarlılığı göstermesinin

önemi vurgulanmaya çalışılacak olan bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin ebeveyn davranışlarının çocuklarının öz bakım ve sosyal becerileri ile ilişkilerinin incelenmesidir.

1.3 GENEL BİLGİLER

Alışkanlıkların kazanılmasına temel oluşturan davranışlar çocuğun doğumu ile başlar. Okul öncesi ve ilkokul dönemlerinde pekişmeye devam eder. Okul öncesi yıllar diğer yaşam dönemleri ile kıyaslandığında gelişimin farklı yönlerinin birbirleriyle ilişkisinin en fazla olduğu dönemdir. Bu nedenle okul öncesi dönemde gelişim yüzlerini daima birbiri ile ilişkili olarak değerlendirmek gerekir. Optimal düzeyde işlev görebilmek için birey diğer insanlara gereksinim duymaktadır. Bu gelişim için ebeveynlerin kişilik özellikleri kadar davranışları da önem taşımaktadır. Anne ve babaların yeni yaşantılara açık olması, kendilerini üretken algılamalarıyla pozitif olarak etkilemekte ve otoriter tutumun oluşmasını engellemektedir.

Yaşamın ilk altı yılı, bireyin “temel alışkanlıklar” olarak nitelendirdiğimiz yemek yeme, temizlik, giyinme-soyunma vb. becerileri kazanması açısından oldukça önemlidir. Temel alışkanlıklar bireyin gelişimsel olgunluğuna, yönlendirilmesine ve becerinin tekrarına bağlı olarak kazanılmaktadır. Kazanılan bu alışkanlıklar, bireyin yaşamında her an tekrarlanan becerilerdir ve sosyal açıdan bireyin çevreye uyumunu ve dolayısıyla bireyin toplum tarafından kabulünü kolaylaştırmakta, bireyin sorumluluk bilincini ve kendine güven duygusunu geliştirmektedir. Temel alışkanlıkların kazanılmasında ailenin önemli rolü vardır. Bu süreçte çocuğun beslenme, temizlik gibi gereksinimlerinin zamanında karşılanması konusunda çocukla ilgilenen kişilerin duyarlı ve düzenli olması gerekmektedir. Böyle bir yaklaşım, çocuğun kendisiyle ilgilenen kişiye güven duymasını ve temel alışkanlıklara yönelik olumlu tepkiler göstermesini, öz bakım becerilerinin artmasını sağlayacaktır.

Eğer anne ve baba çok fazla çocuğun davranışlarını kontrol ederse, bu durum çocuğun anksiyete düzeyini yükseltmektedir. (Petit ve ark. 2001). Yalnız anne ve babanın çocuğa karşı davranışları değil, aynı zamanda anne ve baba arasındaki ilişkinin niteliğide çocuğun gelişimini olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir (Corwyn ve Bradley, 1999). Çocuğun problem davranışlar göstermesi annenin çocuğun bu davranışlarına karşı düşmanca yüklemeler yapmasına ve etkili olmayan disiplin yöntemleri kullanmalarına neden olmaktadır (Synder, Cramer, Afrank ve Patterson, 2005). Anne ve babanın pozitif bakış açısı duygu durumlarını pozitif şekilde etkilerken negatif bakış açısı duygu

durumlarını negatif etkilemekte ve anne-babanın cezalandırıcı disiplin uygulamasına yol açmaktadır.

Çocukların sosyal ve duygusal gelişiminde yaşama iyi uyum sağlaması ayrı bir öneme sahiptir. Anne- baba tarafından gösterilen sevgi, dengeli bakım ve beslenme, çocuğun temel güven duygusunu pekiştirir ve bu yıllarda anne-baba ile ilişkilerinde sıcak ve hoş izlenimler var ise çocuk başkalarına karşı da benzer biçimde davranır. Olumlu sosyal ilişkiler tekrar edilir. Mutlu sosyal deneyimler, çocuğun sosyal deneyimlerini tekrarlamaya teşvik eder (Kulaksızoğlu, 2001).

Öz bakım becerileri bireyin yaşamı sürdürmek ve sağlıklı bir gelişim göstermek için kendi ihtiyaçlarını gidermesi ile ilgili becerileridir. Beş-altı yaş dönemleri çocuğun öz bakım becerilerinin hızla geliştiği, bir olgunluğa ulaştığı dönemdir. (Yörükoğlu, 1992:15-20) 5 yaş çocuğun çevresine ilişkin yeni keşiflerde bulunduğu, çevresini giderek genişlettiği, yetişkin desteğine daha az ihtiyaç duyarak bazı sorumluluklar almaya hazırlandığı yaşdır (Tamkavas, 2003). Bıçak ve çatal kullanmada ustalaşmıştır. Ellerini yüzünü yıkayıp kurulayabilir. Arkadaşını kendisi seçer. Saat kavramı gelişmiştir. İp atlama, bisiklete binme, koşmaca gibi oyunlar oynamaktan zevk alır. Hikayeler dinlemekten zevk alan çocuk, kendisi de anlatmaktan hoşlanır. Kitaplar, resim, müzik ilgisini çeker, renkli boyalarla resim yapmaktan hoşlanır (Tamkavas , 2003).

Altı yaş okul öncesi dönemin sonu, okul döneminin başlangıcı ve gelişimin kritik dönemlerinden biridir. Beş yaşında genellikle rahat, uyumlu ve sakin görünen çocuk, daha hareketli ve uyumsuz bir görünüm almaya başlar. Bedenini daha iyi kontrol edebilir (Tamkavas, 2003). Elbiselerini ıslatmadan elini yüzünü yıkayabilir. Saçlarını tarayabilir, dişlerinin fırçalayabilir. Tuvaletini yalnız başına yapabilir. Sofra kurallarına uygun olarak çatal, bıçak, kaşık kullanarak yemek yiyebilir. Düğmelerini ilikleyebilmesi, çözme, kendi başına giyip soyunabilir, karşıdan karşıya emniyetli bir şekilde geçebilir. Anneye ev işlerinde yardım (sofra hazırlama, yatağı oyuncak ve giysilerini toplama) eder. İnsanların sağlıklı kalabilmek için nelere ihtiyaç duyduğunu bilme ve isimlendirme (yiyecek, su, barınacak yer, yeterli beslenme, hastalanınca hastaneye gitme) (Bumin, 1996).

Sosyal beceriler, iletişim, problem çözme, karar verme, kendini yönetme ve akran ilişkileri gibi diğerleriyle olumlu sosyal ilişkileri başlatmaya ve sürdürmeye izin veren becerilerdir. Erken yıllardan itibaren değişik yöntemlerle çocuklara becerilerin birikimli olarak kazandırılması gerekmektedir. Çocuk gelişirken aile, arkadaşlar, okul ve diğer toplumsallaşma kaynaklarından doğrudan ya da dolaylı etkilenecek bu becerileri kazanır. Ancak, bu becerileri bazı çocuklar yeterince kazanamazlar ve o zaman bu becerileri

kazanmaları için bazen doğrudan müdahale yapılması gerekebilir. Sosyal beceri çalışmalarında öncelikle çocukların ne tür becerilerinin eksik olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Sosyal becerilerde akran ilişkileri ayrı bir öneme sahiptir. Çocuklar sosyal becerilerini akran ilişkilerinde pekiştirme ya da kazanma fırsatlarını elde ederler (Kapıkıran ve ark. 2006) Mize ve Abell, (2006) tarafından yapılan bir araştırmada, sosyal olarak yeterli olan çocukların, akranlarla ilişkilerde daha az güçlük yaşadıklarını kaydetmişlerdir.

5 yaş çocuğu oldukça sosyal ve konuşkandır. Kendi cinsinden arkadaşları tercih eder, güçlü arkadaşlıklar kurabilir. Akranlarına karşı uzlaştırıcı yanı dikkat çeker (Ryder 1995). Bu yaş çocuklarının sosyal gelişiminde oyunun önemi çoktur. Küçük gruplarla oyun kurar. Oyunun kurallarına uyar. Çevresindekileri taklit eder. Kendi haklarını savunur. Başkalarının haklarına daha saygılı davranmaya çalışır. Toplumsal kuralları öğrenir. Grupta lider olmaktan çok hoşlanır (Kandır, 2004). 5 Yaş Çocuğu bilgin ve olgun bir birey görünümündedir. En belirgin özelliği yeterli ve dengeli oluşudur (Yavuzer, 1997). Yetişkinin büyük izleyicisi ve tatbikçisi olan beş yaş çocuğu, oyunlarında genellikle yetişkinin ciddi uğraşlarını konu alır. Oyunlarda otobüs şoförü, öğretmen, anne-baba, bakkal ya da doktor olur. Arkadaşları ile birlikte olmak, beş yaş çocuğu için son derece önemlidir (Oktay, 2004).

6 yaş çocuğunun ev dışı çevrelerindeki arkadaş ve diğer erişkinlerle olan ilişkileri olumlu ve doyum verici biçimde ise bu tür sosyal iletişimden memnun kalır. Memnun kalmazlarsa ailelerine geri dönerler (Yavuzer, 1997). 6 yaş çocuğu yalnız oynamaktan hoşlanmaz, oyun oynadığı gruplar genişlemiştir. Kızlarla erkeklerin oynadığı oyunlar arasında farklılıklar görülmeye başlar (Oktay, 2002).

Çocuğun duygusal-sosyal gelişimi içinde sosyal beceriler ayrı bir önem taşımaktadır. Sosyal beceriler, iletişim, problem çözme, karar verme, kendini yönetme ve akran ilişkileri gibi diğerleriyle olumlu sosyal ilişkileri başlatmaya ve sürdürmeye izin veren becerilerdir. Anne-babaların çocuklarıyla ilişkilerinin sosyal beceri üzerindeki etkilerini saptamayı amaçlayan araştırmalara baktığımızda, ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken çocuklarının cinsiyetine yönelik farklı tutumlar göstermeleri, çocuklarının sosyal becerilerini etkilediği görülmüştür.

Sosyal becerilerin değerlendirmesinde; doğrudan davranış gözlemi, dereceleme ölçekleri ve kendi kendini değerlendirme vb. yöntemler kullanılabilir. Fox ve Boulton (2005) sosyal beceri maddelerini kişinin kendisi, arkadaşı, ebeveynleri ve öğretmeni doldurduğunda farklı algılamaların olduğunu saptamışlardır.

Okul öncesi eğitimde, sosyal beceri ve becerilerin öğretimi veya eğitimine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu tür çalışmaların çocukların sosyal becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğunu saptayan araştırmaların sayısı oldukça fazladır. Avcioğlu(2003)'nun çalışmasında, sosyal beceri eğitiminin çocukların dinleme, sözel açıklama ve kişiler arası ilişkilere yönelik becerilerinde artışa neden olduğu kaydedilmiştir. Çetin, Bilbay ve Kaymak (2003) tarafından gerçekleştirilen deneysel bir çalışma sonucuna göre, deney ve kontrol grupları arasında sosyal beceri bilgisi açısından fark saptamışlardır. Sosyal beceri eksikliği olarak saldırgan davranışların engellenmesinde, çocuklara öfke kontrolü ve saldırganlığı uygun şekilde ifade etmeleri öğretilmektedir (Goldstein, 2003). Teglası ve Rothman (2001), sosyal beceri eksikliği olan saldırganlığı azaltmaya yönelik bir program geliştirmişlerdir. Bu programın çocuklara uygulanması sonucunda, çocuklarda saldırgan davranışların azaldığı ve çocukların saldırgan davranışlarını daha az dışsallaştırdıkları ve bunun sonucunda davranışlarını daha iyi kontrol etmeyi öğrendiklerini saptamışlardır. Cinsiyet değişkeni açısından sosyal beceriler incelendiğinde, kızlar daha çok olumlu sosyal davranışlara sahipken, erkeklerin daha saldırgan oldukları kaydedilmiştir.

Anne tutumuna ilişkin ölçeklere baktığımızda, Türkçe olarak geliştirilen ölçekler ve uyarlama çalışması yapılan ölçeklerin olduğu görülmektedir. Bu ölçeklerden bazıları PARI (LeComte ve Özer, 1978; akt: Öner, 1997); Anne ve Baba Tutum Ölçeği (Polat; 1986), Anne- Baba ve Ergen İlişkileri Ölçeği (Eryüksel, 1996), Baumrind Anne baba Tutum Ölçeği (Karadayı, 1996) sayılabilir. Ölçekler incelendiğinde kabul red, demokratik-otoriter anne baba gibi alt boyutları içeren ölçeklerden olduğu görülmektedir. Eryüksel (1996)'in uyarlamasını yaptığı ölçeğin yukarıda söz edilen ölçeklerdekinden farklı olarak çok sayıda değişik alt boyutları ölçmesine karşın, bu ölçeğin madde sayısının fazla olması istenmeyen bir durum olabilir. Araştırmada kullanılacak ölçme araçlarının kullanışlılığı araç seçimini etkilemektedir. Çocuğun optimal gelişiminin sağlanmasında ebeveynlerin rolüne ilişkin daha duyarlı ve çok boyutlu ölçümlere gereksinim duyulmaktadır. Ghent Ebeveyn Davranışı ölçeğinin bu özellikleri bünyesinde barındırdığı düşünülmektedir (Kapıkıran N.A, Demir S 2008).

1.4 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

En hızlı gelişme çağı olan okul öncesi dönemde, çocuğa kazandırılacak olan öz bakım ve sosyal becerilerle ilgili temel bilgi ve alışkanlıklar onun sağlıklı bir birey olarak

yetişmesini sağlayacaktır. Çocuğa gelecek yaşamında bağımsız, kendine yeten, topluma uyumlu, olumlu davranışlara sahip bir birey olmasına zemin hazırlayacaktır.

Öz bakım becerileri çocuğun günlük kendi bakımına ait becerilerin gelişimini ifade etmektedir. Çocuğun tek başına yemek yiyebilmesi, tuvalet ihtiyacını tek başına giderebilmesi birer öz bakım becerisidir. Sosyal beceriler, iletişim, problem çözme, karar verme, kendini yönetme ve akran ilişkileri gibi diğerleriyle olumlu sosyal ilişkileri başlatmaya ve sürdürmeye izin veren becerilerdir. Öz bakım becerileri ve sosyal beceriler evreler halinde gerçekleşir, kalıtım ve çevre etkisi ile şekillenir. En belirleyici çevresel etken de kuşkusuz, çocuğun hayatında ilk ve en önemli kişiler olduğunu kabul ettiğimiz, anne baba (çocukla kurdukları etkileşim iletişim ortamları, çocuğa karşı tutumları vb.) faktörüdür. Annenin babaya göre çocukla kurduğu etkileşimin ve çocuk üzerinde özellikle becerilerle ilgili olarak, belirleyici etkinin fazla olduğu düşünülerek; öz bakım becerileri ve sosyal beceriler ile anne davranışları arasındaki ilişkinin araştırıldığı bu projede iki çıkış noktası vardır:

İlk çıkış noktası; aynı yaş grubu çocuklarda, günlük öz bakım becerilerine dair davranışları yerine getirirken, bariz farklılıkların gözlemlenmesidir. Aynı yaşlarda olmalarına rağmen, bazı çocuklar yemek yeme, tuvalet ve temizlik alışkanlıkları konusunda son derece bağımsız davranabilmekteyken, bazı çocuklar da, aksine son derece bağımlı davranabilmektedirler. Kendi başına olabilme yeterliliğini kazanamamış bu çocukların çoğunlukla aşırı koruyucu annelerinin olması dikkat çekicidir.

İkinci çıkış noktası ise literatürde öz bakım becerileri ve sosyal becerilerine dair çalışmaların azlığıdır. Öz bakım becerileri ve sosyal beceriler gelişim alanları içerisinde az araştırılmış alanlardandır. Bu alanlarla ilgili kaynaklar daha ziyade zihinsel ya da fiziksel engelli, özel eğitime muhtaç çocuklar için hazırlanan kaynaklarda rastlamak mümkündür. Bu alanlarda çeşitli çalışmalara ihtiyaç vardır. Araştırmada öz bakım becerileri ve sosyal beceriler, gelişimin bir boyutu ile değil de, farklı birçok boyutu ile ele alınıp incelenecektir. Çalışma sadece öz bakım ve sosyal beceriler ile anne davranışları arasındaki ilişki ile sınırlandırılmamış, öz bakım ve sosyal becerilerin ilişkili olabileceği, düşünülen bir çok değişken ele alınmıştır. Çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası, okul öncesi eğitim durumu, annenin eğitim seviyesi, çalışıp çalışmama durumu gibi değişkenlerin de, öz bakım becerileri ve sosyal beceriler ile ilişkisinin ele alındığı bu araştırmadan elde edilen sonuçlarla öz bakım becerilerine ve sosyal becerilere geniş bir bakış açısı sağlanmış olacaktır. Bu anlamda araştırma çocuk sağlığı ile ilgili araştırmacılara daha sonraki çalışmalar için kaynaklık edebilecek niteliktedir.

Bu çalışma ile beş-altı yaş okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin ebeveyn davranışlarının çocuklarının öz bakım ve sosyal beceri düzeyleri ile ilişkisi oldukça geniş bir örneklem üzerinde incelenmiş olacaktır. Ayrıca beş-altı yaş grubu çocukların öz bakım ve sosyal becerilerinin gelişimini belirleyen değişkenlerin neler olabileceğine ilişkin de fikir verici olan bu çalışma, çocuk sağlığı ile ilgilenen kişiler kadar, anne babalar için de önem taşımaktadır. Çocuk gelişimi açısından oldukça önemli olan okul öncesi dönemde annelerin çocuk yetiştirme davranışlarının belirlenmesi, bu davranışların çocukların farklı gelişim alanları üzerine olan etkilerinin değerlendirilmesi yönüyle toplum sağlığına büyük katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada araştırma kapsamına alınan annelerin kendi ev ortamlarında ev ziyaretleri ile yüz- yüze görüşme tekniğiyle veriler toplanacağından, daha sağlıklı veriler elde edileceği düşünülmektedir. Bu araştırma ile oldukça fazla sayıda anneye ulaşılarak, ebeveyn davranışları değerlendirilecek sorun belirlenen anne ve çocuklara yönelik bireysel danışmanlık yaparak, gerekli yerlere yönlendirilme yapılması planlanmaktadır.

1.5 HİPOTEZLER

H1: Araştırmada annelere uygulanan Sosyal Beceri Ölçeği geçerli ve güveniliridir.

H2: Araştırmada annelere uygulanan Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği geçerli ve güveniliridir.

H3: Annelerin ebeveyn davranışlarını anne babanın öğrenim durumu ve mesleği, annenin çalışma durumu, ailenin aylık gelir, sosyal güvence durumları ve sağlık güvencesi ile sağlık hizmetlerinden yararlanma durumları gibi anne ve aileye ait özellikler ve çocuğun yaşı, cinsiyeti, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, çocuğa kimin baktığı, çocuğa yeterince zaman ayırma, çocuk bakımı konusunda eğitim alma, okul öncesi eğitim alma ve okul öncesi alınan eğitimin süresi gibi çocuğa ait özellikler gibi faktörler etkilemektedir.

H4: Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinden aldıkları puanlar ile Öz Bakım Ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H5: Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinden aldıkları puanlar ile Sosyal Beceri Ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H6: Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış ölçeğinden aldıkları puanlar ile çocukların öz bakıma yönelik uygulama ve olanaklara sahip olup olmama durumları arasında fark vardır.

H7: Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış ölçeğinden aldıkları puanlar ile çocukların sosyal becerilere yönelik uygulama ve olanaklara sahip olup olmama durumları arasında fark vardır.

BÖLÜM II

GEREÇ VE YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Tipi:

Araştırmanın ilk aşamasında okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuğu olan annelere uygulanan Sosyal Beceri Ölçeğinin ve Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinin geçerlik, güvenirlik çalışması yapılmıştır.

Araştırmanın ikinci aşaması okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuğu olan annelerin ebeveyn davranışlarının çocuklarının öz bakım ve sosyal becerileri ile ilişkilerinin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanmıştır.

2.2 Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Proje Mart 2009 tarihinde Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Birimi tarafından başlangıç seviyesi projesi olarak kabul edilmiştir. Nisan-Mayıs 2009 tarihlerinde ön hazırlıklar tamamlanmış, Haziran 2009-Haziran 2010 tarihleri arasında veriler toplanmıştır. Araştırma Denizli ili merkezdeki Toplum Sağlığı Merkezlerine bağlı aile sağlığı merkezlerindeki aile hekimliği bölgelerinde yürütülmüştür.

2.3 Araştırmanın Evreni

Denizli ili merkezde 5-6 yaş okul öncesi dönem çocuğu olan anneler araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Yaklaşık 5-6 yaş toplam nüfus 16.500 civarındadır.

2.4 Araştırmanın Örnekleme

Öncelikle evreni bilinen örneklem formülüne göre araştırmaya alınacak örneklem sayısı olarak toplam 637 çocuk annesine ulaşılması planlanmıştır. Denizli ilindeki toplam 4 toplum sağlığı merkezindeki (TSM) kayıtlı çocuklar genel nüfusa orantılanmış, her bir TSM'den 637 çocuktan kaçar kişi seçileceği belirlenmiştir. Genel nüfusa orantılama sonucunda, 1 nolu TSM'den toplam 127 çocuk, 2 nolu TSM'den toplam 150 çocuk, 3 nolu TSM'den toplam 187 çocuk ve 4 nolu TSM'den ise toplam 173 çocuğun örnekleme seçileceği belirlenmiştir.

Bir sonraki aşamada TSM'lerden rastlantısal olarak birer Aile Sağlığı Merkezi (ASM) seçilmiştir. Örnekleme çıkan Aile Sağlığı Merkezleri; Belediye ASM (1 nolu TSM), Ticaret Borsası ASM (2 Nolu TSM), Değirmenci Grup ASM (3 Nolu TSM), ve Şifabul ASM (4 Nolu TSM) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örnekleme çıkan Aile Sağlığı Merkezlerinin her birinden üçer aile hekimliği bölgesi yine randomizasyon örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Örnekleme çıkan her bir aile hekimliği bölgesinde kayıtlı olan 5-6 yaş çocuk nüfusu, toplam nüfusa orantılanmış ve bölgelerden kaçar çocuk örnekleme alınacağı belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda yapılan ziyaretlerde evde bulunamama, araştırmaya katılmayı kabul etmeme, eksik bilgi nedenleriyle 5-6 yaş çocuğu olan toplam 534 (response rate %84) anne örnekleme alınmıştır.

2.5 Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları 4 bölümden oluşmaktadır. Araştırmada annelere ve çocuklarına yönelik sorulardan oluşan Bilgi Formu, Öz Bakım Ölçeği, üçüncü bölümde Sosyal Beceri Tarama Listesi ve Ghent Ebeveyn Davranışı Ölçeğinin Anne Formu kullanılmıştır.

2.5.1 Anne ve Çocuklara İlişkin Bilgi Formu

Anne ve çocuklara yönelik sorulardan oluşan Bilgi formunda sosyo demografik bilgilere ilişkin 18 soru, çocuğa ilişkin 8 soru, sosyal ve öz bakım becerilerine yönelik olanaklara ilişkin 12 soru, toplam 38 soru yer almaktadır.

2.5.2 Öz Bakım Ölçeği

5-6 yaş çocukların öz bakım becerilerini değerlendirmek amacıyla veri toplama aracı olarak kullanılan Öz Bakım ölçeği "Portage Kontrol Listesi, Seattle Testi ve Denver II Gelişimsel Tarama Test" leri öz bakım ile ilgili bölümlerinden yararlanılarak geliştirilmiştir (Demiriz S, Dinçer Ç 2000). Annelere çocuklarının bu davranışları ne sıklıkta gösterdikleri 5'li likert ölçeği şeklinde (hiçbir zaman, nadiren, bazen, sık sık, her zaman) sorulmuştur.

Ölçekte bu dönem çocuklarında gözlenen; yemek yeme, giyinme-soyunma, temizlik, tuvalet alışkanlığı, tertip-düzen, tehlikelerden korunma, uyku ile ilgili öz bakım becerilerine yönelik sorular yer almaktadır. Öz bakım ölçeğinin güvenilirliği yemek yeme boyutunda .74, giyinme-soyunma boyutunda .72, temizlik boyutunda .76, tuvalet alışkanlığı boyutunda .78, tertip-düzen boyutunda .75, tehlikelerden korunma boyutunda .70 olarak belirlenmiştir (Demiriz S, Dinçer Ç 2000).

Ölçeğin bu araştırmada alt ölçekler için cronbach α değerine bakıldığında; yemek yeme boyutunda .74, giyinme-soyunma boyutunda .81, temizlik boyutunda .79, tuvalet alışkanlığı boyutunda .81, tertip-düzen boyutunda .82, tehlikelerden korunma boyutunda .65 olarak bulunmuştur.

2.5.3 Sosyal Beceri Tarama Listesi

Okul Öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerini ölçmek için Sosyal Beceri Tarama Listesi kullanılmıştır (Kapıkıran, İvrendi ve Adak 2006). Geçerlik güvenilirlik çalışmasında ölçek anaokulu öğretmenlerine uygulanmıştır. Beş uzmanın görüşüne başvurulduktan sonra uzmanların istekleri doğrultusunda değişiklik yapılarak ölçeğin son şekli verilmiştir.

Anaokulu öğretmenleri ölçekleri doldurduktan sonra 10 madde yeterince gözlenemediği için bir çok öğretmen tarafından boş bırakıldığı için ölçekten çıkarılmıştır.

Ölçek başlangıçta sınırlama yapmadan faktör analizi sonucunda 9 faktörlü olduğu ancak, varyansın açıklayıcılık değeri 3 faktörde 5 ve üstü olduğu kaydedilmiştir. Bunun sonucu, veriler 3 faktörle sınırlandırılarak tekrar analiz edilmiştir. Ölçekteki maddelerin faktör yükleri .436 ile .755 arasında değişmektedir. Her bir maddeden alınan puan ile ölçeğin toplamından elde edilen puanın .111 ile .793 arasında değiştiği saptanmıştır. Ölçek toplam varyansın % 47.27'sini üç faktörlü olarak açıklamıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını gösteren alfa katsayısı iletişim alt boyutu için α : 92, uyumsuzluk alt boyutu için α : 86, çekingenlik alt boyutu için α : 87 ve toplam ölçeğin alfa katsayısı α :.94'dır. İç tutarlığının yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Ölçme aracının geçerlik ve güvenirlik düzeyi yeterli kabul edilmiştir.

Bu araştırmada Sosyal Beceri Tarama Listesi anneler tarafından doldurulmuş ve anneler üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır.

2.5.3.1 Güvenirlik Analizi

Ölçeğin iç tutarlılık güvenirliğini değerlendirmek için madde toplam korelasyonları incelenmiştir. Korelasyon katsayısının 0.20'nin altına indiği durumlarda maddenin ölçekten çıkarılması önerilmektedir Fakat bu kesin bir kural değildir. Bir sorunun ölçekten çıkarılması için Alpha if Item Deleted değişime bakmak gereklidir. Bazı sorular ölçekten çıkarıldığında alpha katsayısı yükseliyorsa o soru ölçekten çıkarılmalı, eğer düşürüyorsa çıkarılmamalıdır (Özdamar 1997). Yapılan değerlendirmede toplam 14 maddenin madde toplam korelasyon katsayısı 0.20'nin altında bulunması nedeniyle ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddeler madde 10 "Bir şeyi anlamadığında soru sormaz", madde 11 "Yönergeleri takip etmede zorlanır", madde 12 "Bir şeyde zorlandığında çabuk vazgeçmek yerine tekrar tekrar dener", madde 19 "Kurallara uymakta zorlanır (yemek yeme, oyun, hikaye dinleme kuralları vb.)", madde 20 "Grupla başlatılan bir etkinliği sonuna kadar götürmez", madde 23 "Akranları ile oyun oynarken oyun bozanlık eder", madde 24 "Duygularını ifade edemez (mutlu olduğunu veya üzüldüğünü ifade edememesi gibi)", madde 31 "Olumsuz duygularını saldırgan bir şekilde ifade eder.", madde 36 "Arkadaşlarını öğretmene şikayet eder.", madde 39 "Ona sorun yaratacak ya da istemediği bir şeye "hayır" der.", madde 42 "Kolayca arkadaş edinemez.", madde 43 "İnsanları güldürür.", madde 51 "Herhangi bir durumda neyin adil neyin adil olmadığına doğru bir şekilde karar veremez.", madde 57 "İsteklerini ağlayarak ve mızızlanarak ifade eder." Tüm ölçek için cronbach α katsayısı .82 den .83'e yükselmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Sosyal Beceri Tarama Listesinin Madde Analizi ve İç Tutarlılığı

MADDELER	Mean	SD	Item Total Correlation	If Item Deleted Alpha
1.Bir kişi konuşurken dinler	3.81	1.00	.22	.82
2.Söyleneni anlamak için çaba sarf etmez	3.22	1.26	.19	.82
3.Başkalarıyla arkadaşça konuşur	3.90	0.99	.30	.82
4.Başkalarıyla görüş ayrılığına düştüğünde kendini ortaya koymaz	3.12	1.23	.24	.82
5.Başkaları ona yardım ettiğinde, teşekkür eder ya da buna benzer tepkiler verir	3.95	1.12	.23	.82
6.Kendi kendini ödüllendirir.	3.67	1.07	.35	.82
7. Yardıma ihtiyacı olduğunda uygun bir şekilde yardım ister	4.02	0.97	.33	.82
8.Diğer arkadaşlarının yardıma ihtiyacı olduğunu hissettiğinde yardım etmeyi teklif eder	3.89	1.03	.40	.82
9.Onu olumsuz etkileyecek durumları görmezlikten gelir.	3.00	1.18	.23	.82
10.Bir şeyi anlamadığında soru sormaz.	2.82	1.36	.19	.82
11.Yönergeleri takip etmede zorlanır.	2.78	1.19	.08	.82
12.Bir şeyde zorlandığında çabuk vazgeçmek yerine tekrar tekrar dener.	3.66	1.13	.18	.82
13.Gerektiğinde birinin sözünü nezaketli bir şekilde keser	3.32	1.16	.35	.82
14.Okula gelişte ve ayrılıştta uygun sözleri söyler(Günaydın, vb.)	3.78	1.11	.38	.82
15.Başkalarının duygu durumlarını kolayca fark eder(diğeri üzgün mü, yorgun mu vb.)	3.87	1.11	.35	.82
16.Grup çalışmalarına istekli katılmaz	2.87	1.27	.20	.82
17.Devam eden bir etkinliğe veya gruba uygun bir şekilde katılır (etkinliğin akışını bozmadan vb)	3.54	1.11	.27	.82
18. Grup etkinliklerinde arkadaşlarını yönlendirir	3.46	1.13	.34	.82
19.Kurallara uymakta zorlanır (yemek yeme, oyun, hikaye dinleme kuralları vb..)	2.67	1.28	.16	.82
20.Grupla başlatılan bir etkinliği sonuna kadar görünmez	2.70	1.25	.19	.82
21. Oyun oynarken sırasını beklemez	2.82	1.34	.20	.82
22. Diğer çocukları oynadığı oyuna davet eder	3.75	1.13	.20	.82
23. Akranları ile oyun oynarken oyun bozanlık eder	2.72	1.31	.13	.82
24. Duygularını ifade edemez (mutlu olduğunu veya üzüldüğünü ifade edememesi gibi)	2.70	1.25	.06	.82
25. Arkadaşlarının onu reddetmesini kontrolünü kaybetmeden kabul eder.	3.03	1.11	.24	.82
26.Üzgün olduğunu sözel olarak ifade eder.	3.76	1.06	.34	.82
27.Korkuları hakkında konuşur (alay edilmekten, yanlış yapmaktan korkma)	3.65	1.11	.31	.82
28.Arkadaşının söylediklerinden yola çıkarak onun ne hissettiğini anlar	3.62	1.07	.40	.82
29. Birini sevdiğini uygun bir şekilde gösterir	4.05	0.96	.32	.82
30.Alay edilme ile uygun bir şekilde başa çıkar(olumlu bir şekilde kendini savunma, yardım isteme gibi)	3.59	1.15	.40	.82

31. Olumsuz duygularını saldırgan bir şekilde ifade eder	3.06	1.23	.16	.82
32. Haksızlığa uğrayan bir arkadaşının haklarını savunur.	3.47	1.06	.28	.82
33. Bir problem olduğunda, o problemi çözmek için çözüm üretmez.	2.81	1.16	.19	.82
34. Olumsuz davranışlarının sonuçlarını kabul etmeye eğilimlidir.	3.18	1.15	.23	.82
35. Gergin ve üzgün olduğunda kendi kendini rahatlatır.	3.12	1.13	.33	.82
36. Arkadaşlarını öğretmene şikayet eder	3.23	1.27	.19	.82
37. Oyunda ve etkinlikte kaybetmeyi kabul eder.	2.94	1.18	.20	.82
38. Oyunda veya etkinlikte her zaman ilgi merkezi olmayı ister	3.57	1.16	.20	.82
39. Ona sorun yaratacak ya da istemediği bir şeye "hayır" der	3.83	1.02	.13	.82
40. Hayır denildiğinde kabul eder.	3.31	1.13	.28	.82
41. Kendi başına uygun etkinlikler seçemez.	2.80	1.18	.27	.82
42. Kolayca arkadaş edinemez.	2.81	1.21	.18	.82
43. İnsanları güldürür	3.72	1.11	.08	.82
44. Diğerlerinin şakalarına veya anlattıkları öykülere güler.	3.98	0.99	.20	.82
45. Yaptığı şakalar başkalarını incitici ve aşağılayıcı değildir.	3.59	1.33	.19	.82
46. Gerektiğinde kendi başına çalışır.	3.52	1.13	.32	.82
47. Farklı arkadaşları ile oyun oynar.	3.68	1.05	.30	.82
48. Arkadaşlarının başarılarını över	3.41	1.14	.35	.82
49. Grup içinde kendini ifade edemez.	2.88	1.21	.22	.82
50. Bir etkinlik hakkında arkadaşları ile konuşur.	3.40	1.10	.38	.82
51. Herhangi bir durumda neyin adil neyin adil olmadığına doğru bir şekilde karar veremez	2.91	1.16	.19	.82
52. Başkalarının kendine ilişkin olumlu geri bildirimlerini kabul eder.	3.40	1.10	.30	.82
53. Başkaları ile etkileşimdeyken göz kontağı kurar.	3.70	1.11	.25	.82
54. Kendini ifade ederken yüksek ve düşük ses tonuyla konuşur.	3.80	1.06	.27	.82
55. Jest ve mimiklerini duruma uygun şekilde kullanır.	3.92	1.01	.36	.82
56. Verdiği sözü tutar.	3.77	1.04	.42	.82
57. İsteklerini ağlayarak ve mızızlanarak ifade eder.	3.14	1.24	.11	.82

2.5.3.2 Geçerlik Analizi

Yapı Geçerliği

Ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. KMO .85 bulunmuştur. KMO değerini 1'e yaklaştıka mükemmel, 0.50'nin altında ise kabul edilemez olarak değerlendirilmektedir (Tavşancıl E. 2005).

Faktör analizinde ölçek başlangıçta sınırlama yapmadan 11 faktörlü olduğu ancak, varyansın açıklayıcılık değerini 3 faktörde 4 ve üstü olduğu görölmüştür. Bunun sonucu, veriler 3 faktörle sınırlandırılarak tekrar analiz edilmiştir. Faktör yükleri için kesme noktasının 0.30-0.40 arasında alınması önerilmektedir (Neale and Liebert, 1980). Madde 21'in faktör yükü .30'un altında bulunduğu için ölçekten atılmıştır. Birden fazla faktörde 0.10'dan daha az bir farkla yer alan herhangi bir madde, binişik bir madde olarak değerlendirildiğinden, bu özellikteki maddelerde ölçekten çıkarılmıştır (Madde 35, madde 48) (Beyazöztürk 2002, 118-119). (Tablo 2). Ölçek toplam varyansın %30'unu 3 faktörlü olarak açıklamıştır.

Tablo 2: Sosyal Beceri Tarama Listesinin Temel Bileşenler Faktör Analizi Sonuçları

Faktör Ağırlıkları (n=534)			
Sosyal Beceri Ölçeği	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
İletişim			
55. Jest ve mimiklerini duruma uygun şekilde kullanır.	.612		
15.Başkalarının duygu durumlarını kolayca fark eder(diğeri üzgün mü, yorgun mu vb.)	.585		
8.Diğer arkadaşlarının yardıma ihtiyacı olduğunu hissettiğinde yardım etmeyi teklif eder	.575		
28.Arkadaşının söylediklerinden yola çıkarak onun ne hissettiğini anlar	.524		
29. Birini sevdiğini uygun bir şekilde gösterir	.515		
44. Diğerlerinin şakalarına veya anlattıkları öykülere güler.	.514		
56. Verdiği sözü tutar.	.514		
27.Korkuları hakkında konuşur (alay edilmekten, yanlış yapmaktan korkma)	.513		
7. Yardıma ihtiyacı olduğunda uygun bir şekilde yardım ister	.509		
54.Kendini ifade ederken yüksek ve düşük ses tonuyla konuşur.	.501		
46. Gerekliğinde kendi başına çalışır.	.479		
47. Farklı arkadaşları ile oyun oynar.	.464		
53.Başkaları ile etkileşimdeyken göz kontağı kurar.	.464		
14.Okula gelişte ve ayrılıştta uygun sözleri söyler(Günaydın, vb.)	.450		
18. Grup etkinliklerinde arkadaşlarını yönlendirir	.440		
6.Kendi kendini ödüllendirir.	.396		
45. Yaptığı şakalar başkalarını incitici ve aşağılayıcı değildir.	.394		
30.Alay edilme ile uygun bir şekilde başa çıkar(olumlu bir şekilde kendini savunma, yardım isteme gibi)	.389		
1.Bir kişi konuşurken dinler	.376		
Çekingenlik			
16.Grup çalışmalarına istekli katılmaz		.615	
33. Bir problem olduğunda, o problemi çözmek için çözüm üretmez.		.587	
4.Başkalarıyla görüş ayrılığına düştüğünde kendini ortaya koymaz		.559	
41. Kendi başına uygun etkinlikler seçemez.		.538	
49. Grup içinde kendini ifade edemez.		.536	
40. Hayır denildiğinde kabul eder.		.490	
9.Onu olumsuz etkileyecek durumları görmezlikten gelir.		.480	
13.Gerekliğinde birinin sözünü nezaketli bir şekilde keser		.467	
37. Oyunda ve etkinlikte kaybetmeyi kabul eder.		.453	
2.Söyleneni anlamak için çaba sarf etmez		.356	
Güvenli Girişkenlik			
34. Olumsuz davranışlarının sonuçlarını kabul etmeye eğilimlidir.			.619

22. Diğer çocukları oynadığı oyuna davet eder			.515
5.Başkaları ona yardım ettiğinde, teşekkür eder ya da buna benzer tepkiler verir			.504
50. Bir etkinlik hakkında arkadaşları ile konuşur.			.492
26.Üzgün olduğunu sözel olarak ifade eder.			.477
25.Arkadaşlarının onu reddetmesini kontrolünü kaybetmeden kabul eder			.472
32. Haksızlığa uğrayan bir arkadaşının haklarını savunur.			.455
52.Başkalarının kendine ilişkin olumlu geri bildirimlerini kabul eder.			.402
38. Oyunda veya etkinlikte her zaman ilgi merkezi olmayı ister			.384
3.Başkalarıyla arkadaşça konuşur			.372
17.Devam eden bir etkinliğe veya gruba uygun bir şekilde katılır (etkinliğin akışını bozmadan vb)			.364
Eigenvalues	16.434	8.931	4.431
Percentage of variance explained	13.155	8.863	7.779

Ölçeğin iç tutarlılığını gösteren alfa katsayısı iletişim alt boyutu için α : 83, çekingenlik alt boyutu için α : 73, güvenli girişkenlik alt boyutu için α : 73 ve toplam ölçeğin alfa katsayısı α :.83'dür. Ölçme aracının geçerlik ve güvenilirlik düzeyi yeterli kabul edilmiştir.

2.5.4 Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği

Annelerin çocuklarına karşı davranışlarını değerlendirmek amacıyla Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek Leeuwen ve Vermulst (2004) tarafından geliştirilen ölçek (Ghent Parental Behavior Scale) 45 maddeyi içermekte, "hiçbir zamandan" ve "her zaman" arasında değişen beşli dereceleme gerektirmektedir. Ölçek Pozitif Ebeveynlik, Düzenleme(monitoring), Kurallar, Disiplin, Tutarsızlık, Katı disiplin, Aldırmaz, Maddi Ödüllendirme ve Özerkliği içeren dokuz alt boyuttan oluşmuştur (Van Leeuwen and Vermulst, 2004).

Ölçeğin kullanılabilmesi için yazardan izin alınmıştır. Dile hakim üç uzmanın çevirileri karşılaştırılmış ve en iyi ifade eden cümleler seçilerek ölçek Türkçe'ye çevrilmiştir.

2.5.4.1 Güvenirlik Analizi

Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliğini değerlendirmek için madde toplam korelasyonları incelenmiştir. Korelasyon katsayısının 0.20'nin altına indiği durumlarda maddenin ölçekten çıkarılması önerilmektedir Fakat bu kesin bir kural değildir. Bir sorunun ölçekten çıkarılması için Alpha if Item Deleted değişime bakmak gereklidir. Bazı sorular ölçekten çıkarıldığında alpha katsayısı yükseliyorsa o soru güvenilirliğiazaltan bir sorudur ve ölçekten çıkarılması gerekir. Eğer soru ölçekten çıkarılırsa alpha değeri genel alpha değerinin altına düşüyorsa, o soru ölçek için vazgeçilmez sorudur (Özdamar, 1997).

Yapılan değerlendirmede toplam 8 maddenin (pozitif ebevenlik alt boyutunda; madde 3 “Her akşam ocuğumla bir önceki gün ve bir sonraki gün hakkında konuşurum”, disiplin alt boyutunda; madde 26 “ocuğumun yanlış davranışlarını, ev işleri ve günlük işleri yaptırarak cezalandırırım.”, madde 28 “Bazen izin vermediğim bir şeyi yaptıktan sonra, çocuğuma ceza vermediğim olur.” tutarsız disiplin alt boyutunda madde 29 “ocuğum kurallara uymadığında, ona daha sonra uygulamadığım bir ceza ile tehdit ettiğim olur.” Madde 30 “ocuğuma bir ceza verdiğimde, cezasını tamamlamadan serbest bırakırım.” , katı disiplin alt boyutunda; madde 32 “Bazı yanlış davranışlarından dolayı çocuğuma tokat attığım olur.” Madde 34 “ocuğumla kavga ettiğimde onu iteklerim.” maddi ödüllendirme alt boyutunda madde 41 “ocuğum en iyi arkadaşım dediği bir arkadaş bulursa; onunla yakınlaşmasına izin veririm. (evinde kalmak)” korelasyon katsayısı 0.20'nin altında bulunması nedeniyle maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Tüm lek için cronbach α katsayısı .84 den .87'ye yükselmiştir (Tablo 3)

Tablo 3 Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği Anne Formunun Madde Analizi ve İç Tutarlılığı

MADDELER	Mean	SD	Item Total Correlation	If Item Deleted Alpha
1. Çocuğum bana bir şey anlatmak istediğini söylediğinde onu dinlemek için zaman ayırırım	4.11	0.96	.21	.84
2. Çocuğumun bir sorunu varmış gibi gördüğüm zaman, onunla nelerin yolunda gitmediğini konuşurum.	4.25	0.82	.30	.84
3. Her akşam çocuğumla bir önceki gün ve bir sonraki gün hakkında konuşurum.	3.82	1.04	.18	.84
4. Çocuğumun bir sorunu olduğunda, birlikte olası farklı çözümleri konuşuruz.	3.99	0.97	.33	.83
5. Çocuğumun ilgileri ve hobileri hakkında sorular sorarım.	3.90	1.00	.36	.83
6. Çocuğumla birlikte kısa gezintiler yaparım.	4.05	0.93	.37	.83
7. Çocuğum kendiliğinden bana yardım ederse, onu överim. (Sofrayı hazırlamak gibi)	4.44	0.81	.49	.83
8. Çocuğumla bir konuda fikir ayrılığı yaşarsak onunla konuşup, birlikte çözüm için uğraşırız.	3.99	0.97	.34	.83
9. Çocuğumla birlikte etkinlikler yaparım, çünkü onun bu etkinlikten hoşlandığını biliyorum. (Oyun oynama, alışveriş, sinema)	3.99	0.99	.33	.83
10. Çocuğum iyi bir davranış gösterdiğinde onu överim, kucaklarım ve omzuna dokunurum.	4.42	0.80	.41	.83
11. Okul dönüşü çocuğumu gördüğümde, onunla birlikte olmak için zaman ayırmaya çalışırım.	4.26	0.88	.38	.83
12. Çocuğumun kimlerle arkadaşlık yaptığını yakından takip ederim	4.35	0.85	.40	.83
13. Çocuğumun hangi komşularımızın evine gittiğine dikkat ederim.	4.39	0.87	.33	.83
14. Çocuğum kendi başına bir yere gittiğinde gerçekten orada mı diye araştırırım	4.44	0.84	.34	.83
15. Çocuğuma cep harçlığını nasıl harcadığını sorarım.	4.12	1.03	.29	.84
16. Çocuğuma okulda nezaketli olmayı öğretirim.	4.40	0.83	.46	.83
17. Çocuğuma kurallara uymayı öğretirim	4.46	0.82	.52	.83
18. Çocuğuma ailemizin alışkanlıklarına uygun davranmayı öğretirim.	4.50	0.77	.52	.83
19. Çocuğuma okuldaki kurallara uygun davranmayı öğretirim.	4.48	0.77	.48	.83
20. Çocuğuma sahip olduğu eşyayı itina ile kullanmayı öğretirim.	4.47	0.77	.45	.83
21. Çocuğuma büyüklere saygılı olmayı öğretirim.	4.54	0.72	.42	.83
22. Çocuğuma dürüst olmanın önemini öğretirim.	4.51	0.75	.45	.83
23. Çocuğum geçerli mazereti olmadan kurallara (eve geç gelme, ev işlerini yapmama gb) aykırı davrandığında onu cezalandırırım.	3.43	1.22	.32	.83
24. Çocuğum kendini zor duruma düşürecek yanlış bir şey yaptığında (yalan söyleme, karşı gelmek vs.) onu cezalandırırım.	3.25	1.21	.42	.83
25. Çocuğum yanlış bir şey yaptığında, onu sevdiği bir şeyden mahrum bırakarak cezalandırırım (T.V izlememe, dışarı çıkmama).	3.19	1.25	.43	.83
26. Çocuğumun yanlış davranışlarını, ev işleri ve günlük	2.30	1.30	.17	.84

işleri yaptırarak cezalandırırım				
27. Benim yapmasını istemediğim bir şeyi yaptığında, çocuğumu cezalandırırım	2.68	1.25	.30	.84
28. Bazen izin vermediğim bir şeyi yaptıktan sonra, çocuğuma ceza vermediğim olur.	3.04	1.05	.01	.84
29. Çocuğum kurallara uymadığında, ona daha sonra uygulamadığım bir ceza ile tehdit ettiğim olur	2.71	1.17	.09	.84
30. Çocuğuma bir ceza verdiğimde, cezasını tamamlamadan serbest bırakırım	2.76	1.19	.03	.84
31. Çocuğuma bir davranışından dolayı ceza vermeden önce, o davranışı cezalandıracağımı bir çok kez söylerim.	3.54	1.21	.36	.83
32. Bazı yanlış davranışlarından dolayı çocuğuma tokat attığım olur	2.05	1.18	.14	.84
33. Çocuğum bir itaatsizlik veya yaramazlık yaptığında poposuna vururum.	2.37	1.11	.22	.84
34. Çocuğumla kavga ettiğimde onu iteklerim	1.60	0.93	.11	.84
35. Kurallara uymadığında çocuğumun poposuna vururum.	2.40	1.07	.24	.84
36. Çocuğum izin vermediğim bir şey yaptığında; ona kızgın görünürüm ve yanımdayken yanımda değilmiş gibi davranırım.	3.03	1.21	.22	.84
37. Çocuğum izin vermediğim bir şey yaptığında; onunla teke tek konuşup, bir dahaki sefere daha iyi davranmasını isterim.	3.88	1.06	.39	.83
38. Çocuğum izin vermediğim bir şey yaptığında; ona kızarım ve sonrasında aldırılmaz görünürüm.	3.10	1.25	.20	.84
39. Çocuğum izin vermediğim bir şey yaptığında; özür dileyinceye kadar onunla konuşmam.	3.03	1.25	.29	.84
40. Çocuğum beni mutlu eden bir şey yaptığı zaman; ona para veya küçük hediyeler veririm.	3.24	1.18	.26	.84
41. Çocuğum en iyi arkadaşım dediği bir arkadaş bulursa; onunla yakınlaşmasına izin veririm (evinde kalmak)	2.48	1.30	.07	.84
42. Çocuğum bir şeyi iyi yaptığı zaman, bir şeyler satın almasına izin veririm.	3.00	1.17	.21	.84
43. Çocuğuma sorunlarını nasıl çözeceğini öğretirim.	3.92	0.98	.37	.83
44. Çocuğuma kendi kararlarını almasını öğretirim.	4.08	0.95	.48	.83
45. Çocuğuma kendi davranışlarından sorumlu olduğunu öğretirim.	4.32	0.86	.44	.83

N:534 cronbach alpha: .87 item:36

2.5.4.2 Geçerlik Analizi

Yapı Geçerliği

Ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. KMO .88 bulunmuştur. KMO değeri 1'e yaklaştıkça mükemmel, 0.50'nin altında ise kabul edilemez olarak değerlendirilmektedir (Tavşancıl E, 2005).

Faktör analizi temel bileşenler analizi varimax rotasyonu sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Ölçek başlangıçta sınırlama yapmadan faktör analizi sonucunda 9 faktörlü olduğu ancak, 6 faktörde 3.5 ve üstü olduğu görülmüştür. Bunun sonucunda

veriler 6 faktörle sınırlandırılarak tekrar analiz edilmiştir. Faktör yükleri için kesme noktasının 0.30-0.40 arasında alınması önerilmektedir (Neale and Liebert, 1980). Bütün maddelerin faktör yükleri .30'un üstünde bulunmuştur. Ölçek toplam varyansın % 54' ünü 6 faktörlü olarak açıklamıştır.

Ölçeğin Davranış düzenleme alt boyutunun 4 maddesi ve Kurallar alt boyutunun 7 maddesi %16.32 varyansla Faktör 1'i oluşturmuştur. Pozitif ebeveynlik alt boyutunun 9 maddesi %10.66 varyansla faktör 2'yi oluşturmuştur. Disiplin alt boyutunun 4 maddesi %7.21 varyansla faktör 3'ü oluşturmuştur. Aldırmaz tutum alt boyutunun 3 maddesi, maddi ödüllendirme alt boyutunun 2 maddesi, tutarsız disiplin alt boyutunun 1 maddesi %7.17 varyansla faktör 4'ü oluşturmuştur. Otonomi alt boyutunun 3 maddesi, aldırmaz tutum alt boyutunun 1 maddesi ve pozitif ebeveynlik alt boyutunun 1 maddesi %6.80 varyansla faktör 5'i oluşturmuştur. Katı disiplin alt boyutunun 2 maddesi %5.65 varyansla faktör 6'yı oluşturmuştur. Faktör 1'in altında kurallar ve davranış düzenleme alt boyutlarındaki maddeler, Faktör 3'ün altında aldırmaz tutum ve maddi ödüllendirme alt boyutlarındaki maddeler yer almıştır. Faktör örüntüsünün oluşturulmasında 0.30-0.40 arasında değişen faktör yükleri alt kesme noktası olarak alınabilmektedir (Neale&Liebert 1980). Ölçekteki maddelerin faktör yükleri (.35-.79) arasında değişmektedir (Tablo 4).

Pozitif ebeveynlik alt boyutunun 1. maddesi otonomi alt boyutunda yer almıştır. Maddenin kendi alt ölçeğiyle korelasyonu anlamlı olduğu için madde tekrar kendi alt boyutuna alınmıştır. Madde 1 $r=.36$ $p=0.000$.

Olumsuz disiplin alt boyutunda yer alması gereken madde 37 otonomi alt boyutunda yer almıştır. Maddenin kendi alt ölçeğiyle korelasyonu anlamlı olduğu için madde tekrar kendi alt boyutuna alınmıştır. Madde 37 $r=.29$ $p=0.000$.

Katı disiplin alt boyutunda yer alması gereken madde 31 olumsuz disiplin alt boyutunda yer almıştır. Maddenin kendi alt ölçeğiyle korelasyonu anlamlı olduğu için madde tekrar kendi alt boyutuna alınmıştır. Madde 31 $r=.27$ $p=0.000$.

Tablo 4 Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği Temel Bileşenler Faktör Analizi Sonuçları

Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği (n=534)						
	Faktör1	Faktör2	Faktör3	Faktör4	Faktör5	Faktör6
Davranış Düzenleme ve Kurallar						
12.Çocuğumun kimlerle arkadaşlık yaptığını yakından takip ederim.	.459					
13.Çocuğumun hangi komşularımızın evine gittiğine dikkat ederim.	.531					
14.Çocuğum kendi başına bir yere gittiğinde, gerçekten orada mı diye araştırırım.	.576					
15.Çocuğuma cep harçlığını nasıl harcadığını sorarım.	.479					
16.Çocuğuma okulda nezaketli olmayı öğretirim.	.707					
17.Çocuğuma kurallara uymayı öğretirim	.767					
18. Çocuğuma ailemizin alışkanlıklarına uygun davranmayı öğretirim.	.664					
19.Çocuğuma okuldaki kurallara uygun davranmayı öğretirim.	.760					
20.Çocuğuma sahip olduğu eşyayı itinayla kullanmayı öğretirim.	.769					
21. Çocuğuma büyüklere saygılı olmayı öğretirim.	.780					
22.Çocuğuma dürüst olmanın önemini öğretirim.	.751					
Pozitif Ebeveynlik						
1. Çocuğum bana bir şey anlatmak istediğini söylediğinde onu dinlemek için zaman ayırırım.		.469				
2. Çocuğumun bir sorunu varmış gibi gördüğüm zaman, onunla nelerin yolunda gitmediğini konuşurum.		.401				
4.Çocuğumun bir sorunu olduğunda, birlikte olası farklı çözümleri konuşuruz.		.489				
5.Çocuğumun ilgileri ve hobileri hakkında sorular sorarım.		.620				
6.Çocuğumla birlikte kısa gezintiler yaparım.		.695				
7.Çocuğum kendiliğinden bana yardım ederse, onu överim. (Sofrayı hazırlamak gibi)		.562				
8.Çocuğumla bir konuda fikir ayrılığı yaşarsak onunla konuşup, birlikte çözüm için uğraşırız.		.568				
9.Çocuğumla birlikte etkinlikler yaparım, çünkü onun bu etkinlikten hoşlandığını biliyorum. (Oyun oynama, alışveriş, sinema)		.711				
10.Çocuğum iyi bir davranış gösterdiğinde onu överim, kucaklarım ve omzuna dokunurum.		.518				
11.Okul dönüşü çocuğumu gördüğümde, onunla birlikte olmak için zaman ayırmaya çalışırım.		.501				
Disiplin						

23.Çocuğum geçerli mazereti olmadan kurallara (eve geç gelme, ev işlerini yapmama gb) aykırı davrandığında onu cezalandırırım.				.793		
24.Çocuğum kendini zor duruma düşürecek yanlış bir şey yaptığında (yalan söyleme, karşı gelmek vs.) onu cezalandırırım.				.795		
25. Çocuğum yanlış bir şey yaptığında, onu sevdiği bir şeyden mahrum bırakarak cezalandırırım (T.V izlememe, dışarı çıkmama).				.777		
27. Benim yapmasını istemediğim bir şeyi yaptığında, çocuğumu cezalandırırım.				.628		
Aldırmaz tutum, Tutarsın Disiplin ve Maddi Ödüllendirme (Olumsuz disiplin)						
31.Çocuğuma bir davranışından dolayı ceza vermeden önce, o davranışı cezalandıracağımı bir çok kez söylerim.				.483		
36.Çocuğum izin vermediğim bir şey yaptığında; ona kızgın görünürüm ve yanımdayken yanımda değilmiş gibi davranırım.				.721		
37. Çocuğum izin vermediğim bir şey yaptığında; onunla teke tek konuşup, bir dahaki sefere daha iyi davranmasını isterim.				.623		
38.Çocuğum izin vermediğim bir şey yaptığında; ona kızarım ve sonrasında aldırmaz görünürüm.				.568		
39. Çocuğum izin vermediğim bir şey yaptığında; özür dileyinceye kadar onunla konuşmam.				.665		
40. Çocuğum beni mutlu eden bir şey yaptığı zaman; ona para veya küçük hediyeler veririm.				.359		
42. Çocuğum bir şeyi iyi yaptığı zaman, bir şeyler satın almasına izin veririm.				.511		
Otonomi						
43. Çocuğuma sorunlarını nasıl çözeceğini öğretirim.					.717	
44. Çocuğuma kendi kararlarını almasını öğretirim.					.477	
45. Çocuğuma kendi davranışlarından sorumlu olduğunu öğretirim.					.527	
Katı Disiplin						
33.Çocuğum bir itaatsizlik veya yaramazlık yaptığında poposuna vururum.						.790
35. Kurallara uymadığında çocuğumun poposuna vururum.						.775
Eigenvalues	24.11	10.81	5.28	5.16	4.70	3.74
Percentage of variance explained	16.32	10.61	7.21	7.17	6.80	5.65

Ölçeğin iç tutarlılığını gösteren alfa katsayısı Davranış düzenleme ve kurallar alt boyutu için α : 89, pozitif ebeveynlik alt boyutu için α : 82, disiplin alt boyutu için α : .81, olumsuz disiplin alt boyutu için α : .65, otonomi alt boyutu için α : .78, katı disiplin alt boyutu

için α : .97 ve toplam ölçeğin alfa katsayısı α :.87'dir. Ölçme aracının geçerlik ve güvenirlik düzeyi yeterli kabul edilmiştir.

2.6 Uygulama

Araştırma konusunda, anneler araştırmacılar tarafından bilgilendirme yapılacak, bilgilendirilmiş onam formu açıklanacak ve veriler örnekleme çıkan annelerin evlerine gidilerek ve ev ziyareti yapılarak, yüz-yüze görüşme yöntemi ile toplanacaktır.

Araştırmaya başlamadan önce örneklem grubuna benzer ancak örnekleme yer almayan 10 anneye ön uygulama yapılmış, ev ziyaretinin yapılması, araştırmanın amacının anlatılması ve uygulanması süreci yaklaşık 120 dakika sürmüştür. Verilerin toplanmasında toplam 8 anketör kullanılmıştır. Bu anketörler Denizli Sağlık Yüksekokulu 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmuştur. Üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerin seçilme nedeni, bu öğrencilerin daha önceden araştırma dersini hem teorik hem de uygulamalı olarak almış olmaları ve araştırma projelerine katılmış olmalarındaki deneyimlerinden dolayı tercih edilmişlerdir. Bu anketörlere araştırma öncesi araştırmacılarından birisi tarafından, anketörler arası uygulama farklılıklarını ortadan kaldırmak için teorik ve uygulamalı eğitim yapılması planlanmıştır.

2.7 Verilerin değerlendirilmesi:

Verilerin analizi SPSS 11.5 programında yapılmıştır. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde sayı yüzde dağılımları, Toplam Madde Analizi, Cronbach Alpha, Temel Bileşenler Analizi(Faktör Analizi), Pearson Korelasyon Testi, Independent t testi, One Way Anova analizleri kullanılmıştır.

2.8 Süre ve Olanaklar

Projenin verilerinin toplanmasına Mayıs 2009 tarihinde başlanmıştır. Projenin başlangıcında veri toplamak amacıyla anketör olarak alınan öğrencilerin bir kısmı projeyi bırakmışlar bu nedenle yeni öğrenciler projeye dahil edilerek eğitim verilmiş ve projenin veri toplama süreci ev ziyaretleri şeklinde yürütüldüğü için örnekleme giren çocuk ve annelerin bazılarında ilk gidildiğinde ulaşılamamış ikinci ve üçüncü ev ziyaretlerinin yapılmasına gereksinim duyulmuştur.

Projenin yürütüldüğü aşamalar ve süreleri aşağıda verilmiştir.

1. Konu seçimi, kaynak inceleme: Ocak-Mart 2010
2. Proje önerisinin hazırlanması ve sunulması: Nisan 2009
3. Anketörlerin eğitimi: Nisan 2009
4. Verilerin toplanması: Mayıs 2009- Mayıs 2010

5. Verilerin analize hazırlanması ve istatistiksel analiz: Haziran- Temmuz 2010
6. Rapor yazımı: Ağustos-Ekim 2010

2.9 Etik Açıklamalar

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Bilimsel Etik Kurulundan ve İl Sağlık Müdürlüğü'nden izin alınmıştır. Ayrıca annelere anket uygulanmadan önce araştırma konusunda bilgi verilmiş ve onayları alınmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR

3.1 Araştırmaya Katılan Anne ve Ailelere Yönelik Özellikler

Araştırmaya katılan annelerin yaş ortalaması 31.03 ± 5.14 olarak bulunmuştur. Annelerin %34.8'i ilkokul mezunu, %30.2'si lise ve dengi okul mezunu, babaların %34.8'i lise ve dengi okul, %27.3'ü ilkokul mezunudur. Babaların %48.3'ü işçi olarak çalışmakta, %27.4'ü ise serbest meslek sahibidir. Araştırmaya katılan annelerin %94.6'sı evli, 75.3'ü ev hanımıdır ve %24.7'si gelir getiren bir işte çalışmaktadır. Annelerin %52'si 5-10 yıldır çalışmaktadır. Ailelerin %37.5'inin aylık geliri 500-999 TL, %32.8'inin ise 1000-1500 TL arasında ve %55.8'i SSK'lıdır. Sosyal güvencesi olan ailelerin sosyal güvenceleri ile sağlık hizmetlerinden yararlanma durumuna bakıldığında; 96'sının sağlık hizmetlerinden yararlandığı belirlenmiştir. Ailelerin ortalama 10.06 ± 4.44 yıldır evli oldukları saptanmıştır.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Annelere ve Ailelere Yönelik Özellikler

Özellikler	Sayı	%
Anne öğrenim durumu		
İlkokul	186	34.8
Ortaokul	115	21.5
Lise ve dengi okul	161	30.2
Fakülte/y.okul	72	13.5
Baba öğrenim durumu		
Okur-yazar	5	0.9
İlkokul	146	27.3
Ortaokul	78	14.6
Lise ve dengi okul	186	34.8
Fakülte/y.okul	119	22.4
Baba meslek		
İşçi	258	48.3
Memur	130	24.3
Serbest meslek	146	27.4
Medeni durum		
Evli	505	94.6
Boşanmış/dul	20	3.7
Ayrı yaşıyor	9	1.7
Annenin gelir getiren bir işte çalışması		
Evet	132	24.7
Hayır	402	75.3
Kaç yıldır çalışıyorsunuz?		
1-5 yıl	45	34.4
5-10 yıl	68	52.0
10-15 yıl	16	12.2
15 yıl ve üstü	2	1.4
İş yerinde günde ortalama kaç saat çalışıyorsunuz?		
1-8 saat	62	46.9
8-12 saat	69	52.2
24 saat ve üzeri	1	0.9
Aylık gelir		
500 tl altı	68	12.7
500-999 tl	200	37.5
1000-1500 tl	175	32.8
1500 tl nin üstü	91	17.0
Sosyal güvence		
Yok	49	9,2
Emekli sandığı	94	17,6
SSK	298	55,8
Bağ-kur	81	15,2
Özel	4	0,7
Diğer	8	1,5
Sosyal güvence ile sağlık hizmetlerinden yararlanma		
Var	467	87.5
Yok	18	3.4
Sosyal güvence yok	49	9.1

3.2 Araştırmaya Katılan Çocuklara Yönelik Özellikler

Araştırmaya katılan çocukların yaş ortalaması 5.4 ± 0.4 bulunmuştur. Çocukların %55.1'i 5 yaş grubunda, %54.7'si erkek, %67.8'inin kardeş sayısı 1-3'tür. Araştırmaya katılan çocukların %53.6'sı ilk çocuk, %33.9'u ikinci çocuktur. Çocuğunuza kim bakıyor sorusuna annelerin %76.6'sı kendim yanıtını vermiş, %11.6'sına ise anneanne veya babaanneleri bakmaktadır. Anneler çocuk bakımı konusunda eğitim alıp almadıkları sorusuna %57.7 oranında evet yanıtını vermiş, eğitimi nereden aldıkları sorusuna ise annelerin %29.4'ü kitap okuyarak yanıtını vermişlerdir. Araştırmaya katılan annelerin %77.3'ü çocuklarına gerekli zamanı ayırabildiklerini, %21.9'uda çok az ilgilenebildiğini belirtmiştir. Çocukların %42.9'u okul öncesi eğitim almış, %37.1'i bir yıl süreyle okul öncesi eğitim almıştır.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Çocuklara Yönelik Özellikler

Özellikler	Sayı	%
Çocuğun yaşı		
5 yaş	294	55.1
6 yaş	240	44.9
Çocuğun cinsiyeti		
Kız	242	45,3
Erkek	292	54.7
Kardeş sayısı		
0	165	30.9
1-3	362	67.8
4 ve yukarı	7	1.3
Kaçıncı çocuk		
1	286	53.6
2	181	33.9
3	54	10.1
4 ve yukarı	13	2.4
Çocuğunuza kim bakıyor		
Kendim	409	76.6
Kreşe veriyorum	31	5.8
Ücretli bakıcı	18	3.4
Anneanne veya babaanne	62	11.6
Bir yakınım	2	0.4
Diğer	12	2.2
Çocuk bakımı konusunda eğitim aldınız mı?		
Evet	308	57.7
Hayır	226	42.3
Çocuk bakımı konusunda eğitimi nereden aldınız?		
Almadım	226	42.4
Kitap okuma	157	29.4
İnternet	37	6.9
Halk eğitim	20	3.7
Danışman, doktor, hemşire vb...	47	8.8
Diğer	47	8.8
Çocuğunuza yeterince zaman ayırma		
Gerekli zamanı ayırabiliyorum	413	77.3
Çok az ilgilenebiliyorum	117	21.9
Hiç ilgilenemiyorum	4	0.8
Okul öncesi eğitim alma durumu		
Evet	229	42.9
Hayır	305	57.1
Okul öncesi eğitim ne kadar aldı?		
1 yıl	198	37.1
2 yıl ve üzeri	31	5.8
Almadı	305	57.1

3.3 Çocukların Öz Bakıma ve Sosyal Becerilere Yönelik Uygulama ve Olanakları

Araştırmaya katılan çocukların %93.6'sının ailesinde tüm birlikte yemek yeme alışkanlığı vardır. Annelere sorulan çocuğunuzun yemek öncesi veya sonrası ellerini yıkama alışkanlığı var mı? sorusuna annelerin 93.8'i evet yanıtını vermiştir. Çocuğunuzun diş fırçalama alışkanlığı var mı? sorusuna annelerin %70.4'ü evet demiştir. Annelere çocuğunuzun kendine ait odası var mı? sorusu sorulmuş ve annelerin %61.6'sı evet yanıtını vermiştir. Çocuğunuzun oyuncaklarını toplama alışkanlığı var mı? sorusuna araştırmaya katılan annelerin %71.3'ü evet yanıtını vermiş, yine annelerin %56.7'si arabanız var mı? sorusuna evet demişlerdir. Çocuğunuz kurs, sportif, sanatsal, kültürel etkinlikler vb. katılıyor mu? sorusuna annelerin %85'i hayır yanıtını vermiş, evde çocuğunuzun kendisinin kullandığı bilgisayar var mı? sorusuna araştırmaya katılan annelerin %65.5'i hayır yanıtını vermiştir. Çocuğunuz ev içinde zamanını nasıl geçirir sorusuna annelerin %35.8'i oyuncaklarla oynayarak, %15.5'i oyuncaklar ve bilgisayarla oynayarak demiştir. Çocuğunuz ev dışında zamanını nasıl geçirir sorusuna araştırmaya katılan annelerin %46.4'ü bahçede oynayarak, parka giderek, %27.2'side bahçede oynayarak yanıtını vermiştir. Diğer çocuklarla oyuna bir günde ayırdıkları sürenin ortalaması 3.03 ± 1.68 bulunmuş, çocukların %31.3'ünün arkadaşlarıyla oyun oynamak için 2 saat süre ayırdıkları bulunmuştur. Annelere çocuklarının düzenli görüştüğü yakın arkadaş sayısı sorulmuş, %36.3'ü 4 ve yukarı, %27.3'ü 3 yanıtını vermiştir.

Tablo 7: Çocukların Öz Bakıma ve Sosyal Becerilere Yönelik Uygulama ve Olanaklarının Dağılımı

Özellikler	Sayı	%
Tüm aile birlikte yemek yeme		
Evet	500	93.6
Hayır	34	6.4
Yemeköncesi veya sonrası ellerini yıkama alışkanlığı		
Evet	501	93.8
Hayır	33	6.2
Diş fırçalama alışkanlığı		
Evet	376	70.4
Hayır	158	29.6
Kendine ait odası		
Evet	329	61.6
Hayır	205	38.4
Oyuncaklarını toplama alışkanlığı		
Evet	381	71.3
Hayır	153	28.7
Arabanız var mı?		
Evet	303	56.7
Hayır	231	43.3
Kurs, sportif, sanatsal, kültürel etkinlikler vb. katılma		
Evet	80	15.0
Hayır	454	85.0
Evde çocuğunuzun kendisinin kullandığı bilgisayar var mı?		
Evet	184	34.5
Hayır	350	65.5
Ev içinde zamanını geçirme		
Oyuncaklarla oynama	191	35.8
Oyuncaklarla, bilgisayarla oynama	83	15.5
Oyuncaklarla oynama, tv seyretme	73	13.7
Ödev yapma, boyama, oyuncak	57	10.7
Diğer	130	24.3
Ev dışında zamanını geçirme		
Bahçede oynamak, parka gitmek	248	46.4
Bahçede oynamak	145	27.2
Parka gitme	91	17.0
Diğer	50	9.4
Diğer çocuklarla oyuna bir günde ayrılan süre		
1 saat	76	14.2
2 saat	167	31.3
3 saat	160	30.0
4 saat ve yukarı	131	24.5
Düzenli görüştüğü yakın arkadaş sayısı		
0	6	1.1
1	52	9.8
2	136	25.5
3	146	27.3
4 ve yukarı	194	36.3

3.4 Annelerin Ebeveynlik Davranışlarını Etkileyen Faktörler

Tablo: 8 Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği Alt Boyut Puan Ortalamalarının Araştırmaya Katılan Annelere ve Çocuklara Yönelik Özellikler İle İlişkisi

Gent Ebeveyn Davranış Ölçeği Puan Ortalaması								
	n	Davranış Düzenleme ve Kurallar	Pozitif Ebeveynlik	Disiplin	Olumsuz Disiplin	Otonomi	Katı Disiplin	Genel toplam
		X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS
Anne Öğrenim Durumu*								
İlkokul	186	48.90±6.22	40.68±5.65	12.32±3.83	23.13±4.98	12.45±2.47	4.91±2.14	142.43±16.33
Ortaokul	115	46.86±7.21	40.82±6.03	12.39±4.10	23.13±4.57	12.08±2.24	4.68±2.08	139.99±15.99
Lise ve dengi okul	161	49.18±6.15	41.85±5.85	12.56±4.11	22.63±4.87	12.14±2.36	4.80±2.24	143.19±15.03
Fakülte/y.okul	72	50.19±5.19	43.51±4.12	13.48±3.69	22.22±4.04	12.80±1.99	4.52±2.19	146.75±12.77
		F=4.99 P=0.002	F=5.13 P=0.002	F=1.59 P=0.190	F=0.89 P=0.443	F=1.91 P=0.126	F=0.65 P=0.580	F=2.90 P=0.034
Gelir getiren bir işte çalışma**								
Evet	132	50.24±4.84	42.12±4.79	13.09±3.76	22.66±4.61	12.76±1.80	4.78±2.06	145.68±12.44
Hayır	402	48.22±6.73	41.22±5.93	12.39±4.02	22.93±4.79	12.18±2.47	4.78±2.20	141.74±16.29
		t=-3.18 P=0.002	t=-1.58 P=0.113	t=-1.76 P=0.078	t=0.55 P=0.580	t=-2.46 P=0.014	t=0.00 P=997	t=-2.54 P=0.011
Çocuğun yaşı**								
5 yaş	294	48.04±6.70	40.82±5.87	12.41±4.05	22.66±4.64	11.98±2.39	4.75±2.17	140.68±15.55
6 yaş	240	49.55±5.85	42.20±5.36	12.75±3.85	23.11±4.86	12.75±2.19	4.81±2.16	145.21±15.13
		t=-2.75 P=0.006	t=-2.81 P=0.005	t=-0.99 P=0.321	t=-1.08 P=0.277	t=-3.85 P=0.000	t=-0.34 P=0.731	t=-3.39 P=0.001
Okul öncesi eğitim alma durumu**								
Evet	229	49.57±5.87	42.82±4.89	13.17±3.75	22.93±4.67	12.67±2.11	4.85±2.15	146.02±14.44
Hayır	305	48.08±6.66	40.41±6.01	12.11±4.07	22.81±4.81	12.07±2.46	4.72±2.18	140.23±15.84
		t=2.68 P=0.008	t=4.95 P=0.000	t=3.05 P=0.002	t=0.27 P=0.784	t=2.97 P=0.003	t=0.65 P=0.515	t=4.34 P=0.000
Okul öncesi eğitim ne kadar aldı?*								
1 yıl	198	49.26±6.11	42.72±5.02	13.04±3.83	22.94±4.64	12.55±2.16	4.93±2.12	145.46±14.74
2 yıl ve üzeri	31	51.64±3.72	43.70±4.26	13.96±3.07	22.93±4.89	13.38±1.64	4.22±2.18	149.87±11.76
Almadı	305	48.07±6.64	40.39±5.98	12.11±4.07	22.80±4.81	12.07±2.46	4.73±2.18	140.20±15.84
		F=5.63 P=0.004	F=13.28 P=0.000	F=5.409 P=0.005	F=0.05 P=0.947	F=5.95 P=0.003	F=1.61 P=0.199	F=10.79 P=0.000

* One Way Anova

**t-test

Araştırmaya katılan annelerin Ghent Ebeveyn davranış ölççeği puan ortalamaları ile babanın öğrenim durumu, babanın mesleği, annenin medeni durumu, çalışan annelerin kaç yıldır çalıştığı, iş yerinde ortalama günde kaç saat çalıştıkları, aylık gelir, sosyal güvence durumları, arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0.05$). Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile çocuğa ait özelliklerden çocuğun cinsiyeti, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, çocuğa kimin baktığı, çocuğa yeterince zaman ayırma, çocuk bakımı konusunda eğitim alma durumları gibi bağımsız değişkenler arasında yapılan istatistiksel analizde anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0.05$).

Annelerin öğrenim düzeyleri ile davranış düzenleme ve kurallar alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($p=.002$ $p<0.05$).

Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla bonferroni düzeltmesi uygulanmış, farklılığın ortaokul mezunu annelerin puanları ile lise ve üniversite mezunu annelerin puanları arasında olduğu belirlenmiştir. Lise ve yüksekokul mezunu annelerin bu alt boyuttan aldıkları puanlar ile ortaokul mezunu annelerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Lise ve üniversite mezunu annelerin bu alt boyuttan aldıkları puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur.

Annelerin öğrenim düzeyleri ile pozitif ebeveynlik alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p=.002$ $p<0.01$). Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan bonferroni testi uygulanmıştır. İlkokul ve ortaokul mezunu anneler ile üniversite mezunu olan annelerin pozitif ebeveynlik alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Üniversite mezunu annelerin bu alt boyuttan aldıkları puan daha yüksek bulunmuştur.

Annelerin öğrenim düzeyleri ile Ghent ebeveyn davranışları ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=.034$ $p<0.05$). Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla bonferroni testi uygulanmıştır. Farklılığın ortaokul mezunu ve üniversite mezunu annelerin ölçekten aldıkları toplam puan ortalamaları arasında olduğu belirlenmiştir.

Annelerin gelir getiren bir işte çalışma durumları ile davranış düzenleme ve kurallar alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($t=-3.18$ $p<0.05$). Çalışan annelerin bu alt boyuttan aldıkları puan daha yüksektir. Annelerin gelir getiren bir işte çalışma durumları ile otonomi alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($t=-2.46$ $p<0.05$). Annelerin gelir getiren bir işte çalışma durumları ile Ghent ebeveyn davranışları ölçeğinden aldıkları toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($t= -2.54$ $p<0.05$).

Çocuğun yaşı ile davranış düzenleme ve kurallar ($t=-2.75$ $p<0.01$), pozitif ebeveynlik ($t= -2.81$ $p<0.01$) ve otonomi ($t=-3.85$ $p<0.01$) alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Yine annelerin çocuklarının yaşı ve ölçeğin tümünden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($t= -3.39$ $p<0.001$).

Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumları ile davranış düzenleme ve kurallar ($t=2.68$ $p<0.01$), pozitif ebeveynlik ($t=4.958$ $p<0.001$), disiplin ($t=3.05$ $p<0.01$), otonomi ($t=2.97$ $p<0.01$) alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Annelerin çocuklarının okul öncesi

eğitim alma durumları ile Ghent ebeveyn davranışları ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p=4.34$ $p<0.001$).

Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının okul öncesi eğitimi ne kadar aldıkları ile davranış düzenleme ve kurallar ($p=0.004$ $p<0.01$), pozitif ebeveynlik ($p=0.000$ $p<0.001$), disiplin ($p=0.005$ $p<0.01$), otonomi ($p=0.003$ $p<0.01$) alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla bonferroni düzeltmesi yapılmıştır. Davranış düzenleme ve kurallar alt boyutunda farklılığın okul öncesi almayan ve okul öncesi 2 yıl ve üzeri eğitim alan çocukların annelerinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Pozitif ebeveynlik ve disiplin alt boyutlarında farklılığın okul öncesi eğitim almayan çocukların annelerinin aldıkları puanlar ile 1 yıl ve 2 yıl ve üzeri okul öncesi eğitim alan çocukların annelerinin ölçekten aldıkları puanlar arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Otonomi alt boyutunda farklılığın okul öncesi almayan ve okul öncesi 2 yıl ve üzeri eğitim alan çocukların annelerinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Yine annelerin çocuklarının okul öncesi eğitimi ne kadar aldıkları ile ölçeğin tümünden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p=0.000$ $p<0.001$). Farklılığın okul öncesi eğitim almayan çocukların annelerinin aldıkları puanlar ile 1 yıl ve 2 yıl ve üzeri okul öncesi eğitim alan çocukların annelerinin ölçekten aldıkları puanlar arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir.

3.5 Çocukların Öz Bakım Düzeyleri İle Annelerinin Ebeveynlik Davranışları İlişkisi

Tablo 9: Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar İle Çocukların Öz Bakım Ölçeği Alt Boyutlarının Korelasyonu

Gent Anne Davranış Ölçeği/Özbakım Ölçeği	Yemek yeme	Giyinme	Temizlik	Tuvalet alışkanlığı	Tertip-düzen	Korunma
Davranış düzenleme ve kurallar	0.266**	0.166**	0.266**	0.339**	0.136**	0.226**
Pozitif ebeveynlik	0.261**	0.121**	0.276**	0.298**	0.216**	0.306**
Disiplin	0.272**	0.209**	0.229**	0.039**	0.249**	0.013
Olumsuz Disiplin	0.142**	0.153**	0.117**	0.024	0.071	-0.049
Otonomi	0.257**	0.129**	0.238**	0.239**	0.190**	0.169**
Katı disiplin	0.085*	-0.019	-0.041	-0.080	-0.083	-0.167**

Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar ile çocukların öz bakım ölçeği alt boyutları puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Ghent Ebeveyn Davranışı ölçeğinin davranış düzenleme ve kurallar, pozitif ebeveynlik, otonomi alt boyutları ile öz bakım ölçeğinin bütün alt boyutları arasında pozitif güçlü ilişki bulunmuştur. Ghent Ebeveyn Davranış ölçeğinin disiplin alt boyutu ile öz bakım ölçeğinin

sadece korunma alt boyutu hariç diğer alt boyutları ile pozitif güçlü ilişki saptanmıştır. Ghent Ebeveyn Davranış ölçeğinin olumsuz disiplin alt boyutu ile öz bakım ölçeğinin yemek yeme, giyinme, temizlik alt boyutları arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Ghent Ebeveyn Davranışı ölçeğinin katı disiplin alt boyutu ile öz bakım ölçeğinin yemek yeme alt boyutu arasında pozitif zayıf bir ilişki ve korunma alt boyutu arasında negatif güçlü bir ilişki bulunmuştur (Tablo 9).

3.6 Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri İle Annelerin Ebeveynlik Davranışları İlişkisi

Tablo 10: Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar İle Çocukların Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyutlarının Korelasyonu

Gent Anne Davranış Ölçeği/Özbakım Ölçeği	İletişim	Çekingenlik	Güvenli Girişkenlik
Davranış düzenleme ve kurallar	0.444**	-0.050	0.278**
Pozitif ebeveynlik	0.498**	0.053	0.392**
Disiplin	0.205**	0.028	0.134**
Olumsuz Disiplin	0.156**	-0.061	0.246**
Otonomi	0.364**	-0.063	0.316**
Katı disiplin	-0.027	-0.141**	0.049

Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar ile çocukların sosyal beceri ölçeği alt boyutları puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Ghent Ebeveyn Davranışı ölçeğinin davranış düzenleme ve kurallar, pozitif ebeveynlik, disiplin, otonomi alt boyutları ile sosyal beceri ölçeğinin iletişim ve güvenli girişkenlik alt boyutları arasında pozitif güçlü ilişki bulunmuştur. Ghent Ebeveyn Davranış ölçeğinin katı disiplin alt boyutu ile sosyal beceri ölçeğinin çekingenlik alt boyutu arasında negatif güçlü ilişki bulunmuştur. (Tablo10).

3.7 Annelerin Ebeveynlik Davranışlarının Çocukların Öz Bakıma ve Sosyal Beceriye Yönelik Uygulama ve Olanaklara Sahip Olup Olmama Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Tablo 11: Annelerin Ebeveynlik Davranışlarının Çocukların Öz Bakıma ve Sosyal Beceriye Yönelik Uygulama ve Olanaklara Sahip Olup Olmama Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Gent Ebeveyn Davranış Ölçeği Puan Ortalaması								
	n	Davranış Düzenleme ve Kurallar	Pozitif Ebeveynlik	Disiplin	Olumsuz Disiplin	Otonomi	Katı Disiplin	Genel toplam
		X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS
El yıkama alışkanlığı*								
Evet	501	48.80±6.30	41.67±5.49	12.59±3.97	22.90±4.76	12.42±2.28	4.77±2.17	143.17±15.32
Hayır	33	47.54±7.37	38.03±7.33	12.12±3.88	22.33±4.58	10.84±2.68	4.81±2.12	135.69±16.96
		t=1.09 P=0.274	t=3.60 P=0.000	t=0.66 P=0.504	t=0.66 P=0.507	t=3.80 P=0.000	t=-0.10 P=0.919	t=2.69 P=0.007
Diş fırçalama alışkanlığı*								
Evet	376	49.24±6.12	42.27±5.45	12.70±3.82	23.01±4.63	12.61±2.19	4.84±2.15	144.69±14.87
Hayır	158	47.47±6.79	39.47±5.75	12.25±4.28	22.51±5.01	11.66±2.54	4.63±2.20	138.01±16.04
		t=2.95 P=0.003	t=5.33 P=0.000	t=1.19 P=0.233	t=1.11 P=0.267	t=4.34 P=0.000	t=0.97 P=328	t=4.62 P=0.000
Oyuncaklarını toplama alışkanlığı*								
Evet	381	48.87±6.33	41.54±5.58	12.81±3.77	23.12±4.62	12.51±2.23	4.76±2.06	143.64±15.06
Hayır	153	48.33±6.48	41.21±5.93	11.94±4.36	22.22±5.00	11.86±2.52	4.81±2.40	140.40±16.41
		t=0.88 P=0.380	t=1.09 P=0.59	t=2.30 P=0.022	t=1.98 P=0.047	t=2.91 P=0.004	t=-0.19 P=0.842	t=2.19 P=0.029
Çocuğunuz kurs, sportif, sanatsal, kültürel etkinlikler vb. katılıyor mu?*								
Evet	80	49.98±5.59	43.42±4.98	12.86±3.96	23.52±4.65	12.96±2.32	4.86±2.30	147.62±15.44
Hayır	454	48.50±6.48	41.09±5.73	12.51±3.97	22.74±4.76	12.22±2.32	4.76±2.14	141.85±15.38
		t=1.92 P=0.054	t=3.40 P=0.001	t=0.71 P=0.474	t=1.34 P=0.178	t=2.63 P=0.009	t=0.36 P=0.715	t=3.09 P=0.002
Evde çocuğun kendisinin kullandığı bilgisayar var mı?*								
Evet	184	49.84±5.78	42.53±5.63	12.80±3.77	23.25±4.45	12.76±2.19	4.80±2.20	146.01±14.58
Hayır	350	48.13±6.59	40.87±5.63	12.44±4.06	22.66±4.88	12.10±2.38	4.76±2.14	140.98±15.72
		t=2.96 P=0.003	t=3.24 P=0.001	t=1.01 P=0.311	t=1.35 P=0.175	t=3.09 P=0.002	t=0.22 P=0.824	t=3.59 P=0.000

*t-test

Tablo 11’de annelerin ebeveynlik davranışlarının çocukların öz bakım becerisine ve sosyal beceriye yönelik uygulama ve olanaklara sahip olup olmama durumuna göre değerlendirilmesi yer almaktadır. Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış ölçeği puanları ile öz bakım becerisine yönelik tüm aile birlikte yemek yeme, çocuğun kendisine ait odasının olması, ailenin arabasının olması arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0.05$).

Yine annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği puanları ile sosyal beceriye yönelik çocuğun ev içinde, ev dışında zaman geçirmesi, yakın görüştüğü arkadaş sayısı, oyuna ayırdığı süre arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0.05$).

Çocukların el yıkama alışkanlığının olması durumu ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği pozitif ebeveynlik alt boyutundan ($t=3,60$; $p>0.01$), otonomi alt boyutundan ($t=3.80$; $p>0.01$), aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki

saptanmıştır. Çocukların el yıkama alışkanlığının olması durumu ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinden aldığı toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($t=2.69$; $p>0.01$).

Çocukların diş fırçalama alışkanlığının olması durumu ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği davranış düzenleme ve kurallar alt boyutundan ($t=2.95$; $p>0.01$), pozitif ebeveynlik alt boyutundan ($t=5.33$; $p>0.001$), otonomi alt boyutundan ($t=4.34$; $p>0.001$), aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Çocukların diş fırçalama alışkanlığının olması durumu ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinden aldığı toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($t=4.62$; $p>0.001$).

Çocukların oyuncaklarını toplama alışkanlığının olması durumu ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği disiplin alt boyutundan ($t=2.30$; $p>0.05$), olumsuz disiplin ($t=1.98$; $p>0.01$), otonomi alt boyutundan ($t=2.91$; $p>0.01$), aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Çocukların oyuncaklarını toplama alışkanlığının olması durumu ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinden aldığı toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($t=2.19$; $p>0.05$).

Çocukların kurs, sportif, sanatsal, kültürel etkinliklere katılma durumları ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği davranış düzenleme ve kurallar alt boyutundan ($t=1.92$; $p>0.01$), pozitif ebeveynlik alt boyutundan ($t=3.40$; $p>0.01$), otonomi alt boyutundan ($t=2.63$; $p>0.05$), aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Çocukların kurs, sportif, sanatsal, kültürel etkinliklere katılma durumları ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinden aldığı toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($t=3.09$; $p>0.05$).

Çocukların evde kendisinin kullandığı bilgisayar olması durumu ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği davranış düzenleme ve kurallar alt boyutundan ($t=2.96$; $p>0.01$), pozitif ebeveynlik alt boyutundan ($t=3.24$; $p>0.01$), otonomi alt boyutundan ($t=3.09$; $p>0.01$), aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Çocukların evde kendisinin kullandığı bilgisayar olması durumu ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış ölçeğinden aldığı toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($t=3.59$; $p>0.01$).

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

4.1 Araştırmaya Katılan Anne ve Çocuklara Yönelik Özelliklerin İncelenmesi

Araştırmaya katılan annelerin yaş ortalaması 31.03 ± 5.14 olarak bulunmuştur. Annelerin %34.8'i ilkokul mezunudur.

Araştırmaya katılan annelerin %24.7'si gelir getiren bir işte çalışmaktadır. Şentürk (2007)'ün 479 anne üzerinde yaptığı araştırmada annelerin %38.8'inin gelir getiren bir işte çalıştığını belirlemiştir. Günümüzde kadınlar, gerek ekonomik zorunluluklardan dolayı aile bütçesine katkıda bulunmak amacıyla, gerekse yaşam standartlarını yükseltmek, meslek sevgisi, toplumda prestij kazanmak, çevre edinmek, yeni insanlar tanımak ve eşinin yanında konumunu yükseltmek gibi bir dizi psikolojik nedenlerle çalışma hayatında yerlerini almışlardır. Çalışan annelerin %52'si 5-10 yıldır çalışmaktadır.

Ailelerin %37.5'inin aylık geliri 500-999 TL arasında ve %55.8'i SSK'lıdır. Sosyal güvencesi olan ailelerin sosyal güvenceleri ile sağlık hizmetlerinden yararlanma durumuna bakıldığında; 96'sının sağlık hizmetlerinden yararlandığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan çocukların yaş ortalaması 5.4 ± 0.4 bulunmuştur. Çocukların %55.1'i 5 yaş grubunda, %54.7'si erkek, %67.8'inin kardeş sayısı 1-3'tür. Araştırmaya katılan çocukların %53.6'sı ilk çocuktur.

Çocuğunuza kim bakıyor sorusuna annelerin %76.6'sı kendim yanıtını vermiş, %11.6'sına ise annee veya babaanneleri bakmaktadır. Ülkemizde her geçen gün farklı nedenlerle iş hayatına atılan annenin çocuğuna kimin bakacağı ile ilgili kaygısı hızla artan okul öncesi eğitimi kurumları sayesinde azalmaya başlamıştır. Okul Öncesi Eğitim dört-altı yaş çocukların eğitimini ücretli olarak karşılamakta, sıfır-üç yaş çocukları olan, ekonomik durumu yetersiz olan annelerin ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Bu durumdan dolayı çalışan anne çocuğunu büyükanneye, daha büyük çocuğa veya bir komşuya teslim etmekte veya paralı ancak bilgisiz bir bakıcının yardımına başvurmaktadır (Ekşi, 1990).

Anneler çocuk bakımı konusunda eğitim alıp almadıkları sorusuna %57.7 oranında evet yanıtını vermiş, eğitimi nereden aldıkları sorusuna ise annelerin %29.4'ü kitap okuyarak yanıtını vermişlerdir. Araştırmaya katılan annelerin %77.3'ü çocuklarına gerekli zamanı ayırabildiklerini, %21.9'uda çok az ilgilenebildiğini belirtmiştir. Çocukların %42.9'u okul öncesi eğitim almış, %37.1'i bir yıl süreyle okul öncesi eğitim almıştır.

4.2 Çocukların Öz Bakıma ve Sosyal Becerilere Yönelik Uygulama ve Olanaklarının İncelenmesi

Araştırmaya katılan ailelerin çoğunluğunda tüm aile birlikte yemek yeme ve çocukların çoğunluğunda yemek öncesi veya sonrası ellerini yıkama alışkanlıkları vardır. Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının üçte ikisinin dış fırçalama, oyuncaklarını toplama alışkanlığının olduğu ve yarısının evde kendisine ait odasının olduğu belirlenmiştir. Yine ailelerin yarısından fazlasının arabası vardır.

Çocukların çoğunluğu kurs, sportif, sanatsal, kültürel etkinlikler vb. sosyal etkinliklere katılmamaktadır. Annelerin “evde çocuğunuzun kendisinin kullandığı bilgisayar var mı?” sorusuna yarısından fazlası “hayır” yanıtını vermiştir. Çocukların çoğunluğu ev içindeki zamanlarını oyuncaklarla oynayarak, bilgisayarla oynayarak, ev dışındaki zamanlarını ise bahçede oynayarak, parka giderek geçirmektedir. Diğer çocuklarla oyuna bir günde ayırdıkları sürenin ortalaması 3.03 ± 1.68 bulunmuştur. Çocuklarının %36.3’ünün düzenli görüştüğü yakın arkadaş sayısı 4 ve yukarıdır.

4.3 Annelerin Ebeveynlik Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi

Annelerin öğrenim düzeyleri yükseldikçe Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği'nin davranış düzenleme ve kurallar ve pozitif ebeveynlik alt boyutlarından aldıkları puanlar yükselmektedir. Haktanır, Baran ve Alisinanoğlu (1998) araştırmalarında yükselen öğrenim düzeyi ile birlikte annelerin daha az koruyucu, daha az baskılı ve otoriter davranmaya eğilimli oldukları belirlenmiştir. Annelerin eğitim seviyesi yükseldikçe çocuklarına demokratik tutum sergilemeleri artmaktadır. Özyürek ve Şahin (2005) ebeveynlerin öğrenim düzeyi arttıkça anne-baba tutumlarının olumlu yönde değişikliğe uğradığı ve geleneksel tutumlardan daha az etkilendiklerini belirtmişlerdir. Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinin diğer alt boyutlarından aldıkları puanlarla annelerin öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Annelerin gelir getiren bir işte çalışma durumları ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği davranış düzenleme ve kurallar ve otonomi alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Çalışan annelerin davranış düzenleme ve kurallar, otonomi alt boyutlarından aldığı puanlar çalışmayan annelere göre daha yüksektir. Özeri (1994) 5 yaş grubu çocuğu olan çalışan annelerin çalışmayan annelere göre çocuklarına karşı daha demokratik olduklarını belirlemiştir. Yeşilyaprak (2004) annenin çalışmasının çocuğuna ilişkin doğru yaklaşımları

benimsemesi, daha sağlıklı bir ortam yaratmasını yordayıcı bir değişken olduğu söylenebilir demiştir.

Çocukların yaşı ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği davranış davranış düzenleme ve kurallar, pozitif ebeveynlik ve otonomi alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. 6 yaş grubundaki çocukların annelerinin bu alt boyutlardan aldıkları puanlar daha yüksektir. Çocuğun yaşına göre ebeveyn tutumları değişebilmektedir. Anne babanın da çocuğun bu gelişimine uyum sağlayacak tutum sergilemesi gerekmektedir (Gazeloğlu 2000).

Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumları ile davranış düzenleme ve kurallar, pozitif ebeveynlik, disiplin ve otonomi alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmış, okul öncesi eğitim alan çocukların annelerinin bu alt boyutlardan aldıkları puanlar daha yüksek bulunmuştur. Yine araştırmaya katılan annelerin çocuklarının okul öncesi eğitimi ne kadar aldıkları ile davranış düzenleme ve kurallar, pozitif ebeveynlik, disiplin ve otonomi alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Burada göze çarpan sonuç çocuğu okul öncesi eğitim alan ve bu eğitimi 2 yıl ve üzeri alan çocukların annelerinin disiplin puanlarının daha yüksek bulunmasıdır. Tokol (1996) yaptığı araştırmada anne babaların eğitim düzeyi arttıkça okul öncesi eğitim alma durumlarının arttığını ve bu ailelerde anne babaların aşırı koruyucu, baskıya yönelik tutum sergilediklerini belirlemiştir.

4.4 Çocukların Öz Bakım Düzeyleri İle Annelerinin Ebeveynlik Davranışları İlişkisinin İncelenmesi

Araştırmanın “Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinden aldıkları puanlar ile Öz Bakım Ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.” yönündeki dördüncü hipotezi pearson analizi ile incelenmiş ve annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği alt boyutları ile Öz Bakım Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı fakat zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bulgulara bakıldığında annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği davranış düzenleme ve kurallar, pozitif ebeveynlik ve otonomi alt boyut puanları yükseldikçe Öz Bakım Ölçeği'nin yemek yeme, giyinme, temizlik, tuvalet alışkanlığı, tertip-düzen, korunma alt boyutu puanları da anlamlı şekilde yükselmektedir. Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği disiplin alt boyutu puanı yükseldikçe Öz Bakım Ölçeği'nin yemek yeme, giyinme, temizlik, tuvalet alışkanlığı, tertip-düzen (korunma alt boyutu hariç) alt boyutu puanları da anlamlı şekilde yükselmektedir. Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği olumsuz disiplin alt boyutu puanları yükseldikçe Öz Bakım Ölçeği'nin yemek yeme,

giyinme ve temizlik alt boyutu puanları anlamlı şekilde yükselmektedir. Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği katı disiplin alt boyutu puanı arttıkça Öz Bakım Ölçeği'nin korunma alt boyutu puanı anlamlı şekilde azalmaktadır. Leeuwen ve Vermulst (1994) araştırmalarında Ghent Anne Ebeveyn Davranış ölçeği faktör korelasyonlarının incelenmesi aşamasında, ölçeğin davranış düzenleme ve kurallar, pozitif ebeveynlik, otonomi alt boyutlarının çocuğu destekleyen anne davranışları grubunda , olumsuz disiplin alt boyutunun ise negatif kontrol grubunda yer aldığını belirtmişlerdir. Araştırmamızda genel olarak çocukların öz bakım beceri düzeyleri ile destekleyici anne davranışları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

4.5 Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri İle Annelerin Ebeveynlik Davranışları İlişkisinin İncelenmesi

Araştırmanın “Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinden aldıkları puanlar ile Öz Bakım Ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.” yönündeki beşinci hipotezi pearson analizi ile incelenmiş ve annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği alt boyutları ile Sosyal Beceri Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı fakat zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Bulgulara bakıldığında annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği davranış düzenleme ve kurallar, pozitif ebeveynlik, disiplin, olumsuz disiplin ve otonomi alt boyut puanları yükseldikçe Sosyal Beceri Ölçeği'nin iletişim ve güvenli girişkenlik alt boyutu puanları da anlamlı şekilde yükselmektedir. Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği katı disiplin alt boyutu puanı arttıkça Sosyal Beceri Ölçeği'nin çekingenlik alt boyutu puanı anlamlı şekilde azalmaktadır. Leeuwen ve Vermulst (1994) araştırmalarında Ghent Anne Ebeveyn Davranış ölçeği faktör korelasyonlarının incelenmesi aşamasında, ölçeğin davranış düzenleme ve kurallar, pozitif ebeveynlik, otonomi alt boyutlarının çocuğu destekleyen anne davranışları grubunda, disiplin, olumsuz disiplin alt boyutlarını ise negatif kontrol grubunda yer aldığını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda araştırma bulguları kısmen benzerlik göstermektedir. Ancak çocukların sosyal beceri ölçeği iletişim ve güvenli girişkenlik alt boyutları ile anne davranışı ölçeğinin disiplin ve olumsuz disiplin alt boyutları arasındaki pozitif ilişki bulunması şaşırtıcı bir bulgudur.

4.6 Annelerin Ebeveynlik Davranışlarının Çocukların Öz Bakıma ve Sosyal Beceriye Yönelik Uygulama ve Olanaklara Sahip Olup Olmama Durumuna Göre Değerlendirilmesi Bulgularının İncelenmesi

Çocukların el yıkama alışkanlığının olması durumu ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış ölçeği pozitif ebeveynlik, otonomi alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. El yıkama alışkanlığı olan çocukların annelerinin bu alt boyutlardan aldıkları ölçek puanları daha yüksektir. Çocukların diş fırçalama alışkanlığının olması durumu ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği davranış düzenleme ve kurallar, pozitif ebeveynlik, otonomi alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Diş fırçalama alışkanlığı olan çocukların annelerinin bu alt boyutlardan aldıkları ölçek puanları daha yüksektir. Annelerin çocuklarına karşı olan olumlu, tutarlı davranışlarının çocuklarının iyi yönde alışkanlıklar kazanması üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Çocukların oyuncaklarını toplama alışkanlığının olması durumu ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği disiplin, olumsuz disiplin ve otonomi alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Oyuncaklarını toplama alışkanlığı olan çocukların annelerinin bu alt boyutlardan aldıkları ölçek puanları daha yüksektir. Burada oyuncaklarını toplama alışkanlığı olan çocukların annelerinin olumsuz disiplin alt boyut puanlarının yüksek olması ilginç bir sonuçtur. Çocuklara bu konuda bir davranış kazandırmaya yönelik olarak annelerin bir miktar otoriter tutum benimsedikleri düşünülmektedir.

Çocukların kurs, sportif, sanatsal, kültürel etkinliklere katılma durumları ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği pozitif ebeveynlik, otonomi alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Kurs, sportif, sanatsal, kültürel etkinliklere katılma durumu olan çocukların annelerinin bu alt boyutlardan aldıkları ölçek puanları daha yüksektir. Çocukların evde kendisinin kullandığı bilgisayar olması durumu ile annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği davranış düzenleme ve kurallar, pozitif ebeveynlik, otonomi alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Evde kendisinin kullandığı bilgisayar olan çocukların annelerinin bu alt boyutlardan aldıkları ölçek puanları daha yüksektir. Çocuklarına karşı olumlu, tutarlı davranış sergileyen annelerin, çocuklarının gelişimini olumlu yönde etkileyen bu tür faaliyetlere katılmalarını desteklemektedirler. Araştırma bulguları bu durumu desteklemektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumun gelişmesi temelde çocuğun gelişimine bağlıdır. Okul öncesi yıllar diğer yaşam dönemleri ile kıyaslandığında gelişimin farklı yönlerinin birbirleriyle ilişkisinin en fazla olduğu dönemdir. Çocuğu büyüten yetişkinlerin tavır ve davranışları, özellikle ilk yıllarda annenin tutum ve davranışları çocuğun gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bu çalışmada okul öncesi 5-6 yaş çocuğu olan annelerin ebeveyn davranışlarının çocuklarının öz bakım ve sosyal becerileri ile ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel niteliktedir. Denizli ilinde merkezde 5-6 yaş okul öncesi dönem çocuğu olan anneler araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Evreni bilinen örneklem formülüne göre araştırmaya alınacak örneklem sayısı toplam 637 çocuk olarak bulunmuştur. Toplum sağlığı merkezlerinden rastlantısal olarak birer aile sağlığı merkezi seçilmiş ve her birinden üçer aile hekimliği bölgesi randomizasyon örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Örnekleme çıkan her bir aile hekimliği bölgesinde kayıtlı olan 5-6 yaş çocuk nüfusu, toplam nüfusa orantılanmış ve bölgelerden kaçar çocuk örnekleme alınacak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında 5-6 yaş çocuğu olan toplam 534 anneye anket uygulanmıştır.

Veriler sosyo demografik bilgiler, çocuğun sosyal ve öz bakım becerilerine yönelik olanaklara ilişkin soruların yer aldığı bilgi formu, Öz Bakım Ölçeği, Sosyal Beceri Ölçeği ve Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler, bilgisayarda SPSS (versiyon 11.0) programında yüzde, ortalama, madde analizi, cronbach alpha, temel bileşenler analizi (faktör analizi), korelasyon analizi, One Way Anova ve t-testi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Sosyal Beceri Ölçeğinin Cronbach Alpha Katsayısı .83, Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinin ise .87 bulunmuştur. Geçerlik ve güvenilirliğe yönelik yapılan istatistikler doğrultusunda ölçeklerin kullanılabilir oldukları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan annelerin yaş ortalaması 31.03 ± 5.14 , çocukların yaş ortalaması 5.4 ± 0.4 bulunmuştur. Annelerin Ghent Ebeveyn Davranışı Ölçeğinden aldıkları puanı annelerin öğrenim düzeyi, annelerin gelir getiren bir işte çalışma durumları, çocuğun yaşı, çocuğun okul öncesi eğitim alma durumu, okul öncesi eğitimi ne kadar süre aldıklarının etkilediği belirlenmiştir. Araştırmaya katılan annelerin Ghent Ebeveyn davranışı ölçeği puan ortalamaları ile babanın öğrenim durumu, babanın mesleği, annenin medeni durumu, çalışan annelerin kaç yıldır çalıştığı, iş yerinde ortalama günde kaç saat çalıştıkları, aylık gelir, sosyal güvence durumları, arasında anlamlı bir ilişki

saptanamamıştır. Annelerin Ghent Ebeveyn Davranış Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile çocuğa ait özelliklerden çocuğun cinsiyeti, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, çocuğa kimin baktığı, çocuğa yeterince zaman ayırma, çocuk bakımı konusunda eğitim alma durumları gibi değişkeler arasında yapılan istatistiksel analizde anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Annelerin ebeveyn davranışları ile çocuklarının öz bakım ve sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı, fakat zayıf düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; annelerin çocuklarına karşı olan olumlu, tutarlı davranışlarının, çocuklarının tüm aile birlikte yemek yeme, diş fırçalama, yemekten önce ve sonra ellerinin yıkama, oyuncaklarını toplama gibi iyi yönde alışkanlıklar kazanması üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Yine çocuklarına karşı olumlu, tutarlı davranışları olan annelerin çocuklarına sosyal beceril kazanmalarına yönelik olanakları (kurs, sportif, sanatsal, kültürel etkinliklere katılma, evde kendisinin kullandığı bilgisayar olması gibi) daha fazla sağladıkları belirlenmiştir.

Bu bulgular doğrultusunda;

-Ebeveynlerin çocuklarına doğru yaklaşım sergileyebilmeleri için, çocuğun yaşlara göre gelişim özellikleri konusunda kendilerini geliştirmelerinin faydalı olacağı önerilmektedir.

-Çocuğun sağlıklı kişilik geliştirmesinde ebeveyniyle olan ilişkileri çok önemlidir. Bu araştırmada aile bireylerinden yalnızca annelerin davranışları değerlendirmeye alınmıştır. Daha sonra yapılacak çalışmalarda diğer aile bireylerinin davranışları da değerlendirmeye alınabilir.

-Bu araştırma okul öncesi 5-6 yaş çocuklarını kapsamaktadır. Daha ileriki yaş gruplarındaki çocukların ebeveyn davranışları ve bu davranışların çocukların farklı alanlardaki gelişim düzeyleri ile olan ilişkilerinin incelenmesi önerilebilir.

-Toplumdaki anne ve babalara çocuklarına karşı olan davranışlarının özellikle okul öncesi dönem çocukları ve diğer dönemdeki çocuklar üzerine olan etkileri ve nasıl davranmaları gerektiğine yönelik her fırsatta yazılı ve görsel eğitimler verilmelidir.

BÖLÜM VI

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. Altınköprü T., Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır? Hayat Yayıncılık, İstanbul, Pp:77-78, (2003)
2. Anlar B., Yalaz K., Denver II Gelişimsel Tarama Testi Türk Çocuklarına Uyarlanması ve Standardizasyonu, Hacettepe Çocuk Nörolojisi Gelişimsel Tıp Araştırmaları Grubu, Ankara, (1996). Pp:19-21
3. Arslan, Ü., Okul Öncesi Eğitimde Temel Becerilerin ve Sosyal Davranışların Kazanılması. G. Haktanır (ed) Okul Öncesi Eğitime Giriş 2. baskı. S:1-24, Ankara: Anı Yayıncılık, (2006).
4. Berns M.R., Child, Family, Community, McGraw-Hill Book Company, New York, Pp: 2122 , (1993).
5. Beyazöztürk S., Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Ankara. Pegema Yayıncılık, (2002).
6. Bumin A., 24-72 Aylıkken Neler Yapabilirim?, Gelişim Basamaklarını Değerlendirme El Kitabı. Kök Yayıncılık, Ankara, (1996).
- 7.Özen Y., Yarına Kalmak Adına Sorumluluk Eğitimi, Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti, Ankara. (2001).
8. Candemir F., Anne-Baba Tutumlarının Çocuktaki Benlik Kavramı Üzerine Etkisi, (Yüksek lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul, (2000).
9. Church E.B., A Growing Awareness. Scholastic Early Childhood Today, 15(4):33-35. (2001)
10. Corwyn R.F., Bradley R.H., Determinants of Paternal and Maternal Investment in Children. Infant Mental Health Journal, 20(3), 238-256, (1999).
11. Demiriz S., Dinçer Ç., Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Bakım Becerilerinin Annelerinin Çalışıp Çalışmama Durumlarına Göre İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 19 : 58-65, (2000).
12. Demiriz S., Dinçer Ç., 5-6 Yaş Çocuklarının Öz Bakım Becerilerinin Cinsiyet Ve Okulöncesi Eğitim Alma Durumlarına Göre İncelenmesi. Milli Eğitim Dergisi. 150: Mart, Nisan, Mayıs, (2001).
13. Demirtaş K., Annelerin Değerlendirmesine Göre Çocukların Öz Bakım Becerileri İle Anne Tutumları Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (2001).
14. Ekşi, A., Çocuk-Genç ve Ana-Babalar, Bilgi Yayınevi, İstanbul, Pp:25, (1990).
15. Eryüksel G. N., Ana-Baba ve Ergen İlişkilerinin Problem Çözme, İletişim Becerileri

- Bilişsel Çarpıtmalar ve Aile Yapısı Açısından İncelenmesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir Ege Üniversitesi, (1996).
- 16.** Fox, C.L., Boukton, M.J., The Social Skills Problems Of Victims Of Bullying: Self, Peer And Teacher Perceptions., British Journal of Educational Psychology, 75, 313-328, (2005).
- 17.** Gazeloğlu C., İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Psikososyal Gelişimine Ana-Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi, (Basılmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara, (2000).
- 18.** Haktanır G., Baran, G., Alisinanoğlu, F.,. Çalışan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları. Eğitim ve Bilim Dergisi, 22:109; 27-31, (1998).
- 19.** Karadayı F., Baumrind'in Anababa Tutum Ölçeğinin Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik Çalışması, III.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bilimsel Çalışmaları Kitapçığı, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Adana, (1996)
- 20.** Kandır, A., Gelişimde 3–6 Yaş: Çocuğum Büyüyor, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2. Basım, Pp:86, (2004).
- 21.** Kapıkıran N.A., İvrendi A.B., Adak A., Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri: Durum Saptaması. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:19, (2006).
- 22.** Kulaksızoğlu A., Ergenlik psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, Pp: 82–83, (2001).
- 23.** Küçük, Ş., The Validity of The Turkish Form of The PARI Subscales II, III, IV. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, (1987).
- 24.** LeCompte G., LeCompte A., Özer S.A. Üç Sosyo-Ekonomik Düzeyde, Ankara'lı Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları: Bir Ölçek Uyarlaması, Psikoloji Dergisi, 1, 5-8, (1978).
- 25.** Leeuwen K.G., Vermulst A.A., Some Psychometric Properties of the Ghent Parental Behavior Scale. European Journal of Psychological Assessment, 20(4):283-298, (2004).
- 26.** Mağden D., Şahin S., Karaaslan T.B., Anakara İl Merkezindeki Üç-Altı Yaş Grubu Çocukların Öz Bakım Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi. 1, 8-9, (2003).
- 27.** Neale M.N., Liebert R.M., Science and Behaviour: An Introduction to Methods of Research. London. Prenntice-Hall International, (1980).
- 28.** Nelson N., Çev: N. Güven., S. Bal, N., Metin., Portage Erken Çocukluk Dönemi Eğitim Programı, Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Bölümü, Ankara, Pp:10-12, (1992).
- 29.** Oktay, A., Okul Öncesi Dönemi (3–6 yaş), Remzi Kitabevi, İstanbul, Pp: 42-43, (2004).

30. Oktay, A., Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem. Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti, İstanbul, Pp: 122, (2002).
31. Onur B., Çocuk ve Ergen Gelişimi, Zirve Ofset Baskı. Pp: 211. Ankara, (1995).
32. Özdamar K., Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi 1. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, (1997).
33. Özen Y., Yarına Kalmak Adına Sorumluluk Eğitimi, Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti, Ankara, (2001).
34. Özeri Z.N., Okul Öncesi Dönemde Ahlak Gelişimi ve Eğitimi (Annenin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Beş Yaş Çocuğunun Adalet Gelişimine Etkisinin Araştırılması), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, (1994).
35. Peterson B.E., Smirles K.A., Wentworth P.A., Generativity And Authoritarianism, Implications For Personality, Political Involvement And Parenting. Journal of Personality and Social Psychology. 72(5), 1202-1216, (1997).
36. Pettit G.S., Laird R.D., Bates J.E., Dodge K.A., Criss M.M., Antecedents And Behavior Problem Outcomes of Parenting And Children's Personality on Externalizing Behaviour. European Journal of Personality, 17, 95-117, (2001).
37. Polat S., Ana-Baba Tutumlarının Çocukların Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyine Etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara, (1986).
38. Ryder V., Parents and Their Children, America, The Goodhearth. Willcox Company, Pp: 39, (1995).
39. Schaefer E.S., Bell R.Q., Development of A Parental Attitude Research Instrument. Child Development, 29, 339-359, (1958).
40. Synder J., Cramer A., Afrank J., Patterson G.R., The Contributions of Ineffective Discipline and Parental Hostile Attributions of Child Misbehaviour to the Development of Conduct Problems at Home and School. Developmental Psychology, 41(1), 30-41, (2005).
41. Tamkavas E., 5-6 Yaş Çocuklarının Öz Bakım Becerilerinin Cinsiyet ve Okul Öncesi Eğitim Alma Durumlarına Göre İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya, (2003).
42. Tokol O., Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen 3-6 Yaş Çocuklarının, Gelişim Özellikleri ve Anne-Baba Tutumlarının Karşılaştırılması, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, (1996).
43. Tavşancıl E., Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, (2005).

- 44.** VanderVen K., Promoting Positive Development in Early Childhood: Building Blocks for a Successful Start. UK:Springer Pub, (2008).
- 45.** Yavuzer H., Yaygın Ana-Baba Tutumları, Remzi Kitabevi, İstanbul, Pp:111, 153, (1997).
- 46.** Yeşilyaprak B., Çalışan Anne ve Çocuk, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, Pp: 107, (2007).
- 47.** Yörükoğlu A., Çocuk Ruh Sağlığı. Özgür Yayınevi, İstanbul, Pp: 15-20, (1992).

ARAŞTIRMADA KULLANILAN FORMLAR

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Değerli Anneler;

Bu form ile “5-6 Yaş Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Annelerin Ebeveyn Davranışlarının Çocuklarının Öz Bakım ve Sosyal Becerileri ile İlişkilerinin İncelenmesi” konulu araştırmayı yapmayı amaçladık.

Bütün toplumlarda eğitimin temelleri ilk olarak aile ortamında atılır. Çocuğun ilk duygusal ve sosyal deneyimleri edindiği yer olan ailenin çocuğa yönelttiği davranışlar ilk yaşantıların örülmesinde, duygusal ve sosyal gelişimin farklı şekiller almasında büyük önem taşır. Çocuğun sosyalleşmesine etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi ailedir. Anne-baba davranışlarının çocukların gelişim alanlarında oldukça etkili bir rolü vardır. Çocuğu büyüten yetişkinlerin tavır ve davranışları, ilk yıllarda özellikle annenin davranışları, çocuğun gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bu tutum ve davranışlar çocuk doğmadan önce oluşur ve bu tutumlar ailenin çocuklarının olmalarını istedikleri şekle göre değişiklik gösterir (Candemir 2000).

Bu araştırma 5-6 Yaş Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Annelerin Ebeveyn Davranışlarının Çocuklarının Öz Bakım ve Sosyal Becerileri ile İlişkilerinin İncelenmesi amacıyla yapılmaktadır. Araştırma için kullanılacak bilgilerden, sizin kimliğinizi açığa çıkartacak ya da size zarar verecek herhangi bir bilgi sunulmayacaktır. Araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz takdirde, lütfen soruları içtenlikle cevaplayınız.

Gönüllünün

Adı Soyadı:

İmzası :

Açıklamayı yapan araştırmacının

Adı soyadı:

İmzası:

ANNE VE ÇOCUKLARA İLİŞKİN BİLGİ FORMU

Elinizdeki anket formu annelerin ebeveyn davranışlarının çocuklarının öz bakım ve sosyal becerileri üzerine olan etkilerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Görüşlerinizi gizli tutmak gayesiyle sizden kimliğinizle ilgili hiçbir bilgi istenmemektedir. Anketin doldurulması konusunda vereceğiniz SAMİMİ VE GERÇEĞE UYGUN cevaplara ve gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ederiz.

Tarih

1) Yaşınız

2) Öğrenim Durumunuz

- a) Okur yazar b)İlkokul mezunu c) Ortaokul mezunu d)Lise ve dengi okul mezunu
d)Fakülte/Y.O mezunu

3) Okuldan terk etme durumunuz varsa kaçınıcı sınıftaydınız açıkça belirtiniz.....

4)Eşinizin Öğrenim Durumu

- a) Okur yazar b)İlkokul mezunu c) Ortaokul mezunu d)Lise ve dengi okul mezunu
d)Fakülte/Y.O mezunu

5)Eşiniz Mesleği: (en çok yaptığı iş yazılacak)

6)Medeni Durumunuz

- a) Evli b)Boşanmış/Dul c)Ayrı yaşıyor d)Diğer (Belirtiniz)

7)Gelir getiren herhangi bir işte çalışıyor musunuz?

- a)Çalışmıyor b)Çalışıyor

8)Çalışıyorsanız nerede çalışıyorsunuz?.....

9)Çalıştığınız iş yerinde hangi işi yapıyorsunuz?.....

10) Kaç yıldır çalışıyorsunuz? -----

11) İş yerinde günde ortalama kaç saat çalışıyorsunuz?

12) Aylık gelirinizi belirtiniz. durumunuz aşağıdaki sınıflandırmalardan hangisine girmektedir?.....

- a) 500 YTL'nin altı b) 500-999YTL c) 1000- 1500 d) 1500 YTL'nin üzeri

13) Sosyal güvenceniz ?

- a) Sosyal güvencesi yok b) Emekli sandığı c)SSK d) Bağ-kur e)Özel sigorta
f) Diğer

14) Sosyal güvenceniz ile sağlık hizmetlerinden yararlanabiliyor musunuz? a)Evet b)Hayır

15) Kaç yıllık evlisiniz?.....

16)Çocuğunuza kim bakıyor?

- a)Kendim bakıyorum b)Kreşe veriyorum c)Ücretli bakıcı d) Anneanne veya babaanne
e)Bir yakınım f)Diğer (Lütfen Yazınız)

17) Çocuğunuza/çocuklarınıza yeterince zaman ayırıp onlarla ilgilenebiliyor musunuz?

a)Gerekli zamanı ayırabiliyorum b)Çok az ilgilenebiliyorum c)Hiç ilgilenemiyorum.
18) Çocuk bakımı konusunda eğitim aldınız mı? Evet ise alınan eğitimin kaynağı nelerdir? (Birden çok şık işaretlenebilir)

a) Herhangi bir eğitim almıyorum b)Kitap okuma c)İnternet d)Halk eğitim
e)Danışman, psikolog, doktor, hemşire vb... f) Diğer (Belirtiniz)

19) Çocuğunuzun yaşı: ----- (Ay olarak) ----- (49-71 aylar alınacaktır)

20)Cinsiyeti: a)Kız b)Erkek

21)Doğum kilosu Şu andaki kilosu:.....

22)Doğum boyu:..... Şu andaki boyu:.....

23)Kardeş sayısı

24) Kaçınıcı çocuk olduğu

25) Çocuğunuz okul öncesi eğitim (Anaokulu, hazırlık eğitimi) aldı mı? Aldı ise ne kadar belirtiniz.
.....

26) Çocuğunuzun bedensel bir rahatsızlığı, özrü var mı? a)Evet b)Hayır

27) Çocuğunuzun gelişiminde herhangi bir aksaklık var mı? a)Evet b)Hayır

Öz bakıma yönelik olanaklar;

28) Tüm aile birlikte yemek yeme alışkanlığınız var mı? a)Evet b)Hayır

29)Yemek öncesi veya sonrası ellerini yıkama alışkanlığı var mı? a)Evet b)Hayır

30) Çocuğunuzun diş fırçalama alışkanlığı var mı? a)Evet b)Hayır

31) Çocuğunuzun kendine ait odası var mı? a)Evet b)Hayır

32) Oyuncaklarını toplama alışkanlığı var mı? a)Evet b)Hayır

33) Arabanız var mı? a)Evet b)Hayır

Sosyal becerilere yönelik olanaklar;

34) Çocuğunuz kurs, sportif, sanatsal, kültürel etkinlikler, vb.. katılıyor mu?
a)Evet b)Hayır

35) Evde çocuğunuzun kendisinin kullandığı bilgisayar var mı?
a)Evet b)Hayır

36) Çocuğunuz ev içinde zamanını ne şekilde geçirir? (bilgisayar, kitap okuma, oyuncaklarla oynamavb...)

37) Çocuğunuz ev dışında zamanını nasıl geçirir?(Parka gitme, bahçede oynama, sinema, tiyatroya gitme, ebeveynin iş yerine gitme vb...).....

38)Çocuğunuzun diğer çocuklarla oyuna ayırdığı süre günde ortalama kaç saattir?

39)Çocuğunuzun düzenli görüştüğü yakın arkadaş sayısı

ÖZ BAKIM ÖLÇEĞİ

Yönerge: Bu ölçekle, çocuğunuzun bazı becerileri yapma sıklıklarının belirlenmesi istenmektedir. Çocuğunuzun gözlemlediğiniz davranışlarına dayanarak onların her beceriyi kullanımını derecelendiriniz. Maddeleri eksiksiz bırakmamanız önemlidir. Katılımınız için teşekkürler.

A. ÇOCUĞUN YEMEK YEME İLE İLGİLİ ÖZ BAKIM BECERİLERİ	Hiçbir	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
1.Yemek için doğru araç-gereci(kaşık, çatal, bıçak) seçer.					
2. Yemeklerde çok seçici değildir.					
3.Yemeğini elle yemek ister					
4.Bıçağı ekmeğe yağı vb. sürmek için kullanır.					
5.Bıçakla yumuşak şeyleri (köfte vb.) keser.					
6.Serviste yiyeceğini tabağına alır.					
7.Dolu tepsiyi kaldırır, taşır.					
8. Bardağa taşırmadan su doldurur.					
9.Dökmeden bardaktaki suyu taşır					
10.Kendi meyvesini yıkar ve yemek üzere hazırlar(muz, mandalina vb)					
11.Kendi sandviçini hazırlar.					
12.Süt kartonunu, bisküvi poşetini açar.					
13.Yemeğini normal sürede bitirir.					
14.Yemeğini yarım bırakır.					
15.Yemek yeme kurallarına uyar(ağzını kapatarak yeme vb)					

B. ÇOCUĞUN GİYİNME SOYUNMA İLE İLGİLİ ÖZ BAKIM BECERİLERİ	Hiçbir	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her
16.İç ve dış giysilerinin önünü ve arkasını ayırt ederek yardımsız giyinir.					
17.İç ve dış giysilerini yardım almadan çıkarır.					
18.Çıt-çıt, kopça, düğme, kemer, ayakkabı tokalarını açıp kapatır.					
19.Fermuarını yardım almadan alt kısmını geçirerek kapatır.					
20.Ayakkabılarını yardımsız giyer.					
21.Ayakkabı bağlarını yardım almadan fiyonk yapar					
22. Parmaklı eldivenini yardımsız giyer.					
23.Durum ve hava şartlarına uygun giyecekleri seçer.					

C. ÇOCUĞUN TEMİZLİK İLE İLGİLİ ÖZ BAKIM BECERİLERİ	Hiçbir	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
24.Giysilerini ıslatmadan yardımsız elini yüzünü yıkar ve kurular.					
25. Yemekten önce ve sonra ellerini yıkar ve kurular.					
26.Dişlerini yardım almadan günde an az bir kez fırçalar.					
27.Dişlerini hatırlatmadan günde iki kez fırçalar.					
28.Hapşırıldığında eliyle ağzını kapatır.					
29.Burnu aktığında mendille siler.					
30.Hatırlatıldığında burnunu muslukta yardım almadan yıkar.					
31.Banyoda suyun sıcaklığını ayarlar.					
32.Saçlarını yardımsız tarar ve fırçalar.					
33.Saçlarını makine ile kendi kurutur.					
34.Giysilerinin kirli ve temiz olduğu ayrımını yapar.					

D. ÇOCUĞUN TUVALET ALIŞKANLIĞI İLE İLGİLİ ÖZ BAKIM BECERİLERİ	Hiçbir	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
35.Zamanında tuvalete gider ve giysilerini indirir.					
36.Tuvalet ihtiyacını giderir.					
37.Tuvalet kağıdı kullanarak yardımsız temizliğini yapar.					
38.Sifonu çeker.					
39.Tuvalet ihtiyacını giderdikten sonra giysilerini düzenli yerleştirir.					
40. Tuvaletten sonra ellerini sabunla yıkar.					
41.Umumi yerlerde doğru tuvaleti bulur.					
42.Tuvaleti geldiğinde uykudan uyanır veya bütün gece altı kuru kalır.					

ĞUN TERTİP-DÜZEN İLE İLGİLİ ÖZ BAKIM BECERİLERİ	Hiçbir	Nadine	Bazen	Sık sık	Her zaman
43.Oyuncaklarını toplar ve düzenli olarak yerlerine yerleştirir.					
44. Giyeceklerini çıkardıktan sonra askıya asar veya yerine					

yerleştirir.					
45. Pijamalarını katlar.					
46. Ayakkabılarının tozunu siler.					
47. Evde günlük işlerden birinden sorumludur(Yemek masası hazırlamak gibi)					
48. Haftalık ev işlerinden birinden sorumludur(Oda düzenleme gibi)					

F. ÇOCUĞUN TEHLİKELERDEN KORUNMA İLE İLGİLİ ÖZ BAKIM BECERİLERİ	Hiçbir	Nadine	Bazen	Sık sık	Her zaman
49. Çocuk parkında kendini tehlikelerden korur.					
50. Tüm zararlı şeylerden (sivri uçlu, zehirli madde vb) kendini korur.					
51. Arabada arka koltukta oturur.					
52. Arabada emniyet kemerini takar.					

SOSYAL BECERİ TARAMA LİSTESİ

Yönergeler: Aşağıda verilen liste, çocuklarınızın çeşitli becerileri ne kadar iyi kullandıklarını derecelendirmenize yardımcı olacaktır. Çocukların çok değişik etkinliklerde ve durumlarda gözlemediğiniz davranışlarına dayanarak onların her beceriyi kullanımını derecelendirin. Katılımınız için teşekkürler.

1=Çocuklar o beceriyi hemen hemen hiçbir zaman göstermiyor (%0)

2=Çocuklar o beceriyi nadiren gösteriyor (%25)

3=Çocuklar o beceriyi bazen gösteriyor(%50)

4=Çocuklar o beceriyi sık sık gösteriyor (%75)

5=Çocuklar o beceriyi hemen hemen her zaman gösteriyor (%100)

Lütfen aşağıdaki becerileri çocuğunuzun durumunu dikkate alarak derecelendiriniz.

	Hiçbir Zaman (%0)	Nadiren (%25)	Bazen (%50)	Sık sık (%75)	Her zaman (%100)
1.Bir kişi konuşurken dinler					
2.Söyleneni anlamak için çaba sarf etmez					
3.Başkalarıyla arkadaşça konuşur					
4.Başkalarıyla görüş ayrılığına düştüğünde kendini ortaya koymaz					
5.Başkaları ona yardım ettiğinde, teşekkür eder ya da buna benzer tepkiler verir					
6.Kendi kendini ödüllendirir.					
7. Yardıma ihtiyacı olduğunda uygun bir şekilde yardım ister					
8.Diğer arkadaşlarının yardıma ihtiyacı olduğunu hissettiğinde yardım etmeyi teklif eder					
9.Onu olumsuz etkileyecek durumları görmezlikten gelir.					
10.Bir şeyi anlamadığında soru sormaz					
11.Yönergeleri takip etmede zorlanır					
12.Bir şeyde zorlandığında çabuk vazgeçmek yerine tekrar tekrar dener					
13.Gerektiğinde birinin sözünü nezaketli bir şekilde keser					
14.Okula gelişte ve ayrılıştta uygun sözleri söyler(Günaydın, vb.)					
15.Başkalarının duygu durumlarını kolayca fark eder(diğeri üzgün mü, yorgun mu vb.)					
16.Grup çalışmalarına istekli katılmaz					
17.Devam eden bir etkinliğe veya gruba uygun bir şekilde katılır (etkinliğin akışını bozmadan vb)					
18. Grup etkinliklerinde arkadaşlarını yönlendirir					
19. Kurallara uymakta zorlanır (yemek yeme, oyun, hikaye dinleme kuralları vb.)					
20.Grupla başlatılan bir etkinliği sonuna kadar götürmez					
21. Oyun oynarken sırasını beklemez					
22. Diğer çocukları oynadığı oyuna davet eder					
23. Akranları ile oyun oynarken oyun bozanlık eder					

	Hiçbir Zaman (%0)	Nadiren (%25)	Bazen (%50)	Sık sık (%75)	Her zaman (%100)
24.Duygularını ifade edemez (mutlu olduğunu veya üzülmediğini ifade edememesi gibi)					
25.Arkadaşlarının onu reddetmesini kontrolünü kaybetmeden kabul eder					
26.Üzgün olduğunu sözel olarak ifade eder.					
27.Korkuları hakkında konuşur (alay edilmekten, yanlış yapmaktan korkma)					
28.Arkadaşının söylediklerinden yola çıkarak onun ne hissettiğini anlar					
29. Birini sevdiğini uygun bir şekilde gösterir					
30.Alay edilme ile uygun bir şekilde başa çıkar(olumlu bir şekilde kendini savunma, yardım isteme gibi)					
31. Olumsuz duygularını saldırgan bir şekilde ifade eder.					
32. Haksızlığa uğrayan bir arkadaşının haklarını savunur.					
33. Bir problem olduğunda, o problemi çözmek için çözüm üretmez.					
34. Olumsuz davranışlarının sonuçlarını kabul etmeye eğilimlidir.					
35. Gergin ve üzgün olduğunda kendi kendini rahatlatır.					
36. Arkadaşlarını öğretmene şikayet eder.					
37. Oyunda ve etkinlikte kaybetmeyi kabul eder.					
38. Oyunda veya etkinlikte her zaman ilgi merkezi olmayı ister					
39. Ona sorun yaratacak ya da istemediği bir şeye "hayır" der.					
40. Hayır denildiğinde kabul eder.					
41. Kendi başına uygun etkinlikler seçemez.					
42. Kolayca arkadaş edinemez.					
43. İnsanları güldürür.					
44. Diğerlerinin şakalarına veya anlattıkları öykülere güler.					
45. Yaptığı şakalar başkalarını incitici ve aşağılayıcı değildir.					
46. Gerektiğinde kendi başına çalışır.					
47. Farklı arkadaşları ile oyun oynar.					
48. Arkadaşlarının başarılarını över.					
49. Grup içinde kendini ifade edemez.					
50. Bir etkinlik hakkında arkadaşları ile konuşur.					
51. Herhangi bir durumda neyin adil neyin adil olmadığına doğru bir şekilde karar veremez.					
52.Başkalarının kendine ilişkin olumlu geri bildirimlerini kabul eder.					
53.Başkaları ile etkileşimdeyken göz kontağı kurar.					
54.Kendini ifade ederken yüksek ve düşük ses tonuyla konuşur.					
55. Jest ve mimiklerini duruma uygun şekilde kullanır.					
56. Verdiği sözü tutar.					
57. İsteklerini ağlayarak ve mızızlanarak ifade eder.					

GENT EBEVEYN DAVRANIŞLARI ÖLÇEĞİ

ANNE FORMU AÇIKLAMA: Aşağıda çocuklarınızın sizinle ilişkilerini ifade eden cümleler vardır. Bu cümlelerde doğru ya da yanlış cümle yoktur. Sizin çocuğunuzla ilişkinizi yansıtan ifadeyi uygun şekilde işaretlemeniz gerekmektedir. İçten katkılarınız için teşekkürler.	1- Hiçbir zaman	2-Nadiren	3-Bazen	4-Sıklıkla	5-Her zaman
1. Çocuğum bana bir şey anlatmak istediğini söylediğinde onu dinlemek için zaman ayırıyorum.					
2. Çocuğumun bir sorunu varmış gibi gördüğüm zaman, onunla nelerin yolunda gitmediğini konuşurum.					
3. Her akşam çocuğumla bir önceki gün ve bir sonraki gün hakkında konuşurum.					
4.Çocuğumun bir sorunu olduğunda, birlikte olası farklı çözümleri konuşuruz.					
5.Çocuğumun ilgileri ve hobileri hakkında sorular sorarım.					
6.Çocuğumla birlikte kısa gezintiler yaparım.					
7.Çocuğum kendiliğinden bana yardım ederse, onu överim. (Sofrayı hazırlamak gibi)					
8.Çocuğumla bir konuda fikir ayrılığı yaşarsak onunla konuşup, birlikte çözüm için uğraşırız.					
9.Çocuğumla birlikte etkinlikler yaparım, çünkü onun bu etkinlikten hoşlandığını biliyorum. (Oyun oynama, alışveriş, sinema)					
10.Çocuğum iyi bir davranış gösterdiğinde onu överim, kucaklarım ve omzuna dokunurum.					
11.Okul dönüşü çocuğumu gördüğümde, onunla birlikte olmak için zaman ayırmaya çalışırım.					
12.Çocuğumun kimlerle arkadaşlık yaptığını yakından takip ederim.					
13.Çocuğumun hangi komşularımızın evine gittiğine dikkat ederim.					
14.Çocuğum kendi başına bir yere gittiğinde, gerçekten orada mı diye araştırırım.					
15.Çocuğuma cep harçlığını nasıl harcadığını sorarım.					
16.Çocuğuma okulda nezaketli olmayı öğretirim.					
17.Çocuğuma kurallara uymayı öğretirim					
18. Çocuğuma ailemizin alışkanlıklarına uygun davranmayı öğretirim.					
19.Çocuğuma okuldaki kurallara uygun davranmayı öğretirim.					
20.Çocuğuma sahip olduğu eşyayı itinayla kullanmayı öğretirim.					
21. Çocuğuma büyüklere saygılı olmayı öğretirim.					
22.Çocuğuma dürüst olmanın önemini öğretirim.					
23.Çocuğum geçerli mazereti olmadan kurallara (eve geç gelme, ev işlerini yapmama gb) aykırı davrandığında onu cezalandırırım.					
24.Çocuğum kendini zor duruma düşürecek yanlış bir şey yaptığında (yalan söyleme, karşı gelmek vs.) onu cezalandırırım.					
25. Çocuğum yanlış bir şey yaptığında, onu sevdiği bir şeyden mahrum bırakarak cezalandırırım (T.V izlememe, dışarı çıkmama).					
26. Çocuğumun yanlış davranışlarını, ev işleri ve günlük işleri yaptırarak cezalandırırım.					
27. Benim yapmasını istemediğim bir şeyi yaptığında, çocuğumu cezalandırırım.					

	1- Hiçbir zaman	2-Nadiren	3-Bazen	4-Sıklıkla	5-Her zaman
28. Bazen izin vermediğim bir şeyi yaptıktan sonra, çocuğuma ceza vermediğim olur.					
29. Çocuğum kurallara uymadığında, ona daha sonra uygulamadığım bir ceza ile tehdit ettiğim olur.					
30. Çocuğuma bir ceza verdiğimde, cezasını tamamlamadan serbest bırakırım.					
31. Çocuğuma bir davranışından dolayı ceza vermeden önce, o davranışı cezalandıracağımı bir çok kez söylerim.					
32. Bazı yanlış davranışlarından dolayı çocuğuma tokat attığım olur.					
33. Çocuğum bir itaatsizlik veya yaramazlık yaptığında poposuna vururum.					
34. Çocuğumla kavga ettiğimde onu iteklerim.					
35. Kurallara uymadığında çocuğumun poposuna vururum.					
36. Çocuğum izin vermediğim bir şey yaptığında; ona kızgın görünürüm ve yanımdayken yanımda değilmiş gibi davranırım.					
37. Çocuğum izin vermediğim bir şey yaptığında; onunla teke tek konuşup, bir dahaki sefere daha iyi davranmasını isterim.					
38. Çocuğum izin vermediğim bir şey yaptığında; ona kızarım ve sonrasında aldırılmaz görünürüm.					
39. Çocuğum izin vermediğim bir şey yaptığında; özür dileyinceye kadar onunla konuşmam.					
40. Çocuğum beni mutlu eden bir şey yaptığı zaman; ona para veya küçük hediyeler veririm.					
41. Çocuğum en iyi arkadaşım dediği bir arkadaş bulursa; onunla yaklaşmasına izin veririm. (evinde kalmak)					
42. Çocuğum bir şeyi iyi yaptığı zaman, bir şeyler satın almasına izin veririm.					
43. Çocuğuma sorunlarını nasıl çözeceğini öğretirim.					
44. Çocuğuma kendi kararlarını almasını öğretirim.					
45. Çocuğuma kendi davranışlarından sorumlu olduğunu öğretirim.					